

PRIMORSKI DNEVNIK
je začel izhajati v Trstu
13. maja 1945, njegov
predhodnik PARTIZANSKI
DNEVNIK pa 26. novem-
bra 1943 v vasi Zakriž nad
Cerknim, razmnožen na
ciklostil. Od 5. do 17. sep-
tembra 1944 se je tiskal
v tiskarni »Doberdob«
v Govcu pri Gorenji Trebu-
ši, od 18. septembra 1944
do 1. maja 1945 v tiskarni
»Slovenija« pod Vojskim
pri Idriji, do 8. maja 1945
pa v osvobojenem Trstu,
kjer je izšla zadnja števil-
ka. Bil je edini tiskani par-
tizanski DNEVNIK v za-
sužnji Evropi.

primor

dnevnik

1.9.08.1992

8554 AA 60100200
OSREDNJA KNJIZNICA
P.P. 132
66001 KOPER

TRST
Jl. Montecchi 6 - PP 559
tel. (040) 7796-600
lx 460894 PD I
ax 040/772418
ORICA
evored 24 maggio 1
l. (0481) 533382-535723
c 0481/532958
DAD
Ristori 28
Tel. (0432) 731190
Fax 0432/730462

Postnina plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 1.200 lir - Leto XLVIII. št. 191 (14.282)

Trst, sreda, 19. avgusta 1992

V Sarajevu bivši poljski premier Mazowiecki kot odposlanec OZN za begunce

Sarajevsko letališče spet zaprto Siloviti napadi srbskih sil v BiH

V nočnih napadih skoraj povsem uničena Baščaršija - Napad na britansko vojaško letalo ES še naprej okleva z zaostritvijo ukrepov proti ZRJ - Pod ognjem tudi Slavonski brod

SARAJEVO — Včeraj popoldne so mednarodne mirovne sile ponovno zaprle sarajevsko letališče, potem ko so srbski topničarji streljali na britansko vojaško letalo, ki je iz Sarajeva poletelo proti Zagrebu. Pred tem je v prestolnico BiH pripeljalo tovar humanitarne pomoči.

Medtem pa so iz Bosne in Hercegovine včeraj ves dan prihajale novice o silovitih napadih srbskih sil na celotnem ozemlju te države. Že v ponedeljek zvečer je srbsko topništvo v treh nenadnih napadih na središče Sarajeva ubilo osem ljudi, 45 pa je bilo ranjenih. Takrat se je začelo tudi silovito obstreljevanje starega dela mesta, oziroma rušilni napad srbskih enot na Baščaršijo. Kot poročajo, je večina tega zgodovinskega dela Sarajeva porušena. Ta del mesta je bil napaden tudi z zažigalnimi izstrelki, tako da je do tal pogorel najstarejši hotel v mestu, hotel Evropa. Po nepopolnih podatkih sarajevskega centra varnostnih služb je samo v tem hotelu pet ljudi umrlo, večdeset pa je ranjenih. Sa-

rajevo je bilo tudi včeraj zjutraj znova tarča silovitih napadov. Najhuje je bilo v naselju Hrasnica ter v občini Stari grad. V mestu še vedno ni električne energije, oskrba z vodo pa je malo boljša kot prejšnje dni.

Iz obleganega Sarajeva je včeraj zjutraj v skladu z dogovorom med sprtimi stranmi odpeljal konvoj z več kot tisoč otroki in materami (na sliki AP), predvsem srbske narodnosti. Predstavniki srbske vojske pa so za prevoz pripravili 15 avtobusov, sprte strani pa naj bi zagotovile vojaško in policijsko spremstvo. Prek Bosne in Hercegovine naj bi konvoj, ki je namenjen v Beograd, spremljala tudi enota Unproforja.

V vsej Bosni in Hercegovini sta včeraj od poldneva veljala splošna nevarnost in nevarnost pred letalskim napadom. Srbska letala so z raketami napadla Jajce, napadla so civilne objekte ter izstrelila nekaj raket zrak-zemlja na položaje branilcev mesta. Letala so z bombami

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Slovenska opozicija očita vladi begunsko politiko

LJUBLJANA — Koordinacija opozicijskih strank v slovenskem parlamentu vlado Janeza Drnovška obtožuje, da s svojo begunsko politiko vodi »proti narodno politiko«. Le ta naj bi imela svojo podlago v obnašanju nekaterih strank, ki sega še v čas priprav osamosvojitve Slovenije in v čas sprejemanja osamosvojitvene zakonodaje.

Opozicija od vlade zahteva takojšen program nadaljnega reševanja begunske problematike, razmerje med prebivalstvom in begunci, ki preseže 2%, deluje destabilizacijsko. To razmerje je bilo doseženo že pred časom, zdaj ko naj bi bilo po navedbah opozicije v Sloveniji več kot 100.000 beguncev iz BiH (uradni podatki navajajo, da je beguncev okoli 70.000), pa je že krepko preseženo. Ponekod pa se zaradi beguncev že pojavlja nestrpnost prebivalstva.

Koordinacija je včeraj opozorila tudi na problem denacionalizacije in se zavzela, da jo je treba speljati brez politizacije. Cerkev je tako treba obravnavati enakopravno z ostalimi upravičenci denacionalizacije.

Opozicija se tudi zavzema za enakopravno obravnavanje medvojnih in povojnih hudodelstev, hkrati pa poudarja, da je angažiranost Janeza Drnovška v zveznem - jugoslovanskem - predsedstvu, ter obtožbe liberalne stranke (ki je članica koordinacije opozicijskih strank) o njegovih domnevnih hudodelstvih še vedno moč internacionalizirati.

Na koordinaciji so sicer pozdravili vladin odlok o zamrznitvi cen učbenikov, toda od vlade zahtevajo, da naj uredi študentsko politiko, vprašanje šolske mladine pa se naj uvrsti na posebni dnevni red skupščine.

Prav tako opozicija zahteva revizijo zakonodaje, ki bi se lahko dotaknila beguncev, ki bi ostali v Sloveniji (npr. zakon o tujcih), zahtevala pa bo tudi izreden sklic skupščine, ki bi obravnavale begunsko problematiko.

V zvezi z razpravami o obisku Vinka Levstika v Sloveniji se opozicijske stranke zavzemajo za enakopravno zakonsko obravnavanje vseh storilcev nezastaranih medvojnih in povojnih hudodelstev.

(NIA)

Ob stopnjevanju propagande s pozivanjem k novemu oboroženemu napadu na Irak Republikanska desnica složno podprla Georgea Busha v boju za Belo hišo

HOUSTON — Ronald Reagan in Pat Buchanan, preteklost in bodočnost republikanske desnice, sta na strankinem kongresu v houstonskem Astrodromu priskočila na pomoč Georgeu Bushu z razvnetima posegoma, zabeljenima s hudo strupenimi puščicami na rovaš predsedniškega kandidata demokratske stranke Billa Clintona. Njuni glavni orožji sta bili nostalgija in sarkazem. »Potrebujemo Busha in njegova izkustva, predsedstvo je tako važna zadeva, da ne gre tvegati,« je posvaril Reagan (na sliki AP), ki je ta čas med Američani celo manj popularen od Carterja, medtem ko je skrajni desničar Buchanan pribil: »V teku je verska vojna, da si zagotovimo dušo Amerike.« Sicer pa sta Busha omenila le nekajkrat. Buchanan, ki tudi sam računa s predsedniškim stolčkom (1996) je pretežno hvalil Reagana (»Če je bil Washington oče naše domovine in če jo je Lincoln obvaroval, pa je Reagan odpravil hladno vojno«) in ozmerjal Clintona kot radikal-liberalca z zmerno-

centristično masko ter zagovornika homoseksualcev, lezbijk in splava; Reagan, ki mu je žena Nancy navdušeno ploskala, pa si je skušal zajamčiti mesto v zgodovini z navajanjem svojih predsedniških uspehov, med njimi podrtja berlinskega zidu - zidu, ki bi ga rado desno krilo republikanske stranke dvignilo v lastni domovini z odpravo zakona o splavu, uvedbo najbolj represijskih metod proti kriminalu in popolnim preztjem vsega, kar diši po socialni pravičnosti.

Vrzel zaradi neomenjanja težkih družbeno-gospodarskih problemov pa sta zapolnila z običajno dimno zaveso - Sadamom. Pri tem jima posredno pomagajo izvedenci OZN, ki so javili, da imajo dodatne podatke o jedrskem oboroževanju Iraka in da jim zaradi tega ni treba »vtikati nosu« v bagdadske ministrske urade. S tem naj bi olajšali Beli hiši novo vojaško pustolovščino, ki bi jo Zahod utemeljil še s potrebo po zaščiti šiitov na iraškem jugu - to možnost omenjajo tudi londonski in pariški vladni krogi.

Medtem ko Vizzini predlaga srečanje s Craxijem in Occhettom Amato snubi DSL in PRI

RIM — Predsednik italijanske vlade Giuliano Amato je v daljšem intervjuju za dnevnik Avanti podrobno razčlenil sedanji politični trenutek, predvsem kar zadeva delovanje vlade. Poudaril je, da je vlada, ki ji načeljuje, že od samega začetka odprta tudi za druge sile, začevši s PRI in DSL. Ojačitev štiristrankarske vlade bi nedvomno utrdila njeno delovanje, sicer pa je obračun dosedanjega dela vlade vseeno pozitiven. Potrdil je, da je okrepitev vojaške prisotnosti na Siciliji pravilna, čeprav le ena od možnih rešitev; isto velja tudi za ostale izbire v zadnjih tednih, v prvi vrsti podpis

sporazuma s sindikati in privatizacija velikih državnih družb.

Amato je spregovoril tudi o ostalih perečih vprašanjih. Priznal je težave PSI, posebno kar zadeva sodno plat, pri tem pa opozoril na nevarnost, da se protest zoper šibkost in napake političnih strank, usmeri v nepravo smer. Zaradi tega je nujna preobrazba političnih strank, saj se samo na ta način lahko ojači demokracija. Ne samo: zunaj političnih strank ni možna nobena vrsta demokracije. Amato je tudi izjavil, da se zavzema za oblikovanje liberalnosocialističnega pola oziroma politične tvorbe, ki bi imela demokratičen in evropski navdih.

Oglasil se je tudi tajnik PSDI Vizzini, ki je predlagal tristransko srečanje z Occhettom in Craxijem. Cilj srečanja (Vizzini je predlagal, da bi do njega prišlo v začetku septembra) je določiti skupni program italijanske levice, zlasti okrog tistih točk, ki bi jih lahko predstavili v parlamentu. Vizzini je pohvalil Craxijev predlog za nadaljevanje dialoga na levi, vendar je hkrati pristavil, da je sodelovanje uspešno edino, če pride do oblikovanja novega družbenega projekta. Po njegovem mnenju je dialog nujen, saj je temelj za skupni nastop levice v vladi.

Kabul v ruševinah

Kabul je že več dni tarča silovitih mudžahedinskih napadov, v katerih je bilo večsto mrtvih, ljudje pa so spet začeli bežati (Telefoto AP)

Ruski mediji negativno ocenjujejo obdobje po spodletelem udaru

Pred letom dni neuspeli puč sprožil razpad Sovjetske zveze

MOSKVA — Ob prvi obletnici spodletelega državnega prevrata (ta se je začel prav na današnji dan, dokončno pa se je razblinil 21. avgusta) so komentari ruskih množičnih občil, vsaj kar zadeva enoletni obračun, večinoma črnogledi. Največ jih opozarja na čedalje hujše zdrahe med nekdanjimi »bratskimi« narodi, hkrati pa na pojave, ki so do pred kratkim bili neznani, se pravi brezposelnost, kriminal in bedo.

Eden redkih dnevnikov, ki ugodno ocenjuje obdobje po neuspelem puču, so Izvestija. Pomen sprememb, ki so se začele po lanskem avgustu, naj bi po mnenju avtorja komentarja, tj. sedanjega ruskega veleposlanika v ZDA Vladimir Lukina, bil dokajšen, saj so

bili v tem času postavljeni temelji za demokratičen politični sistem. Pomembno pa je tudi to, da so končno uvedli tržno gospodarstvo in oblikovali SND. Dnevnik Kuranty je šel še dlje in trdi, da bi Jelcin moral odpraviti nekdanje oblastniške strukture.

Ocene ostalih časopisov so precej stroge. Bivše glasilo KPSZ Pravda opozarja na nesposobnost novega vodstva, to naj bi se odražalo zlasti v neučinkovitih gospodarskih ukrepih. Sindikalno glasilo Trud poudarja, da je neuspeli puč resda na stežaj odprl vrata demokratičnega razvoja, vendar pa pričakovanja niso bila izpolnjena. Najbolj radikalna pa je Sovjetskaja Rossija, ki trdi, da je

praznovanje obletnice sploh nesmiselno. V sedanjih razmerah je namreč tovrstno praznovanje lahko — po mnenju časopisa — podobno slavlju v času kuge.

Na lanske dogodke se je spomnil tudi ukrajinski predsednik Leonid Kravčuk. Zanj je obračun enoletnega obdobja nedvomno pozitiven, saj je Ukrajina (tj. republika, ki je s proglasitvijo neodvisnosti lanskega 24. avgusta dejansko zrastle iz pepela nekdanje Sovjetske zveze) v tem času naredila pomembne korake naprej. Precejšnje pričakovanje pa vlada za današnji televizijski govor predsednika Jelcina. O dogodkih, ki so zrušile 74-letno komunistično oblast, pa bo Jelcin nadrobno spregovoril tudi v petek.

Slovenija morda že jeseni članica Mednarodnega denarnega sklada

LJUBLJANA — Slovenija bi lahko že jeseni postala članica Mednarodnega denarnega sklada.

Včeraj je svoj dvodnevni obisk v Sloveniji končal član izvršnega sveta direktorjev MDS Godart Posthumus. Slovenija je še pred časom zaprosila za članstvo v MDS. Prosilko zastopa eden od izvršnih direktorjev in za Slovenijo je to prav Posthumus. Namen njegovega obiska, čeprav to ni prvi obisk MDS v Sloveniji, je bil spoznati Slovenijo in razložiti, kako poteka proces včlanjevanja in kaj včlanjevanje pomeni.

V MDS glasovanje poteka na podlagi »finančne teže« posamezne članice. Poročilo o tem zdaj pripravljajo, izračuni pa potekajo na podlagi različnih kazalcev (bruto domači proizvod, izvoz, devizne re-

zerve, itd.). Ker pa so zaobjeti podatki tudi iz obdobja, ko je Slovenija bila del Jugoslavije, je postopek zapleten.

Posthumus upa, da bodo podatki zbrani do zadnjega tedna septembra in da bo do takrat tudi poročilo pripravljeno, ko bo letni sestanek MDS.

Članstvo v MDS je predpogoj za vstop v Svetovno banko. Članstvo v MDS pa pomeni posredovanje nasvetov, poročil, svetovanje vladi pri nekaterih programih in tudi možnost izposoje denarja, ter pripadnost mednarodni finančni skupnosti, kar olajša pristop k komercialnim bankam.

Na včerajšnji tiskovni konferenci je Gedart Posthumus poudaril, da političnih zadržkov, da ne bi končali svojega dela do konca septembra, ni. (NIA)

Colombo in Dumas kujeta strategijo do bivše Jugoslavije

PARIZ — Ob koncu pariških razgovorov s francoskim kolegom Rolandom Dumasom je italijanski zunanji minister Emilio Colombo izjavil, da bo Italija, v odnosu do bivše Jugoslavije, »storila svojo dolžnost«. Ukrepala bo v skladu z resolucijami OZN in sporazumno z drugimi državami.

Colombo ni podrobno pojasnil ukrepov, ki jih Italija namerava podvzeti, poudaril pa je, da bodo natančnejšo strategijo določili na zasedanju v Londonu konec tega meseca. Osnova za delovno zasedanje bodo zaključki nedavnega sestanka Zahodnoevropske unije (tj. telesa, ki mu predseduje Italija) v Rimu.

Katastrofalna suša je uničila pridelke v mariborski občini

MARIBOR — Oddelek za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano občine Maribor je včeraj sklical posvet o odstranjevanju posledic suše, na katerem so sodelovali predstavniki kmetijskih organizacij, kmetijskega zavoda Maribor in kmetje.

Član izvršnega sveta občine Maribor Šefan Klinc je poudaril, da je suša katastrofalno prizadela kmetijske pridelke v občini, škoda na koruzi pa znaša kar 50 do 80 %. Po prvih ocenah so prizadete tudi kulture, kot krompir, vrtnine, krmni posevki, žita, sadovnjaki, hmelj in vinogradi na skupni površini 10792 hektarjev, medtem ko

znaša ocena škode za posamezne kulture od 30 do 90 %.

Letos pričakujejo močan izpad krme in pomanjkanje le-te spomladi prihodnje leto, s tem pa padec stalaža živine. Zaradi pomanjkanja krme so v Mariborski mlekarji zmanjšali dnevni odkup mleka za 16 tisoč litrov.

Danes bodo poslali sporočilo ministroma za kmetijstvo in finance ter predsedniku vlade, da bi odpisali davke in prispevke za količine, ki so bile zaradi suše uničene. Vlada naj bi tudi omogočila uvoz koruze in drugega reprodukcijskega materiala brez carine ali vsaj po 4 % stopnji, kot velja tudi za uvoz iz Hrvaške. (STA)

»Vojaški poseg« v BiH razdelil politično javnost

LONDON — Na londonski konferenci o nekdanji Jugoslaviji, ki se bo začela v kratkem, bodo razpravljali o takorekoč ustavnem stanju vsega tistega, kar je nastalo tam, kjer je bila prej jugoslovska tvorba, ni pa dvoma, da bodo mestoma močno prevladovala tudi žgoča, vsakodnevna vprašanja, ki tarejo to področje. Skratka neizbežno bo, da bodo morali udeleženci konference spregovoriti, pa čeprav po ovinkih in z megljenimi zaključki, tudi o zdajšnjih dobesedno krvavih razmerah v Bosni in Hercegovini.

Politična javnost je pred konferenco razcepljena; imamo dejavnike, ki so za nadaljevanje »političnih« prizadevanj, državnike, ki podpirajo delno vojaško posredovanje samo kot pomoč konvojem humanitarne pomoči ter državniške, ki se ogrevajo za odkrito vojaško akcijo. Slednji so, kakor vse kaže, v manjšini, to se bo prejkoslej pokazalo tudi v Londonu.

Stanje na nek način ponazorjuje razmere v Bonnu; kancler Kohl, ki je še nedavno zastopal takorekoč dosledno stališče, da je treba podvzeti »odločne ukrepe«, je popustil in se zdaj zavzema za rešitev brez vojaške intervencije; njegov zunanji minister Kinkel pa se še vedno ogreva za hitro spremembo nemških ustavnih norm in sicer tako, da bi tudi Nemčija lahko poslala svoje enote na področje bivše Jugoslavije. Pri Kinklu je na dlani, da nadaljuje Genscherjevo politiko.

Res je namreč, da v Evropski skupnosti ni soglasja; te dni smo prislunhni oceni, da imajo njene ustanove natančne mehanizme za reševanje na primer trgovinskih problemov, nimajo pa ničesar, da bi lahko okrepile »politično« sodelovanje. Znano je, da je dvanajsterica resnično brez moči, če gre za mesedbojne dogovore o zunanji politiki. Zunanja ministrstva so organ zase; dovolj se je spomniti, kako dolgo so v Evropski skupnosti menci v zvezi s priznanjem Slovenije in Hrvaške (pozneje pa tudi Bosne in Hercegovine) in kako se zdaj obotavljajo v zvezi z Makedonijo.

Njeni predstavniki odkrito priznavajo, da so zamudili, ali vsaj to, da »zamujajo«. Zastopniki vojske prav tako omahujejo; mnogi starejši generali opozarjajo na nevarnost »partizanske« vojne na Balkanu zatrjujoč, da tudi nekaj stotisoč vojakov ne bi bilo dovolj. Celu pri vprašanju pošiljanja pomoči si niso enotni. Na srečo se je v glavnem uspešno končala prva humanitarna operacija za pomoč mestecu Gorazde. Pripravljali konferenci v Londonu

upajo, da bo odslej vsaj ta vrsta »vojaške« dejavnosti lažje stekla.

Zdi se, da nameravajo v Londonu vzeti bolj resno v pretres predlog, ki ga je zadnjič dala slovenska delegacija (skupaj z drugimi) in sicer za to, da bi uredili niz varnostnih območij, kamor bi se lahko zatekli tudi begunci. Prav tako se sliši, da nameravajo poostri korake na račun Grčije in Romunije, ki jima odkrito očitajo, da kršita določila o gospodarskem embargu; med drugim tako, da romunske oblasti trdijo, da ne »smejo« zaustavljati konvojev z nafto za Srbijo, ki plovejo po Donavi.

Ne samo v okviru priprav za London, marveč tudi na drugih sestankih zadnje dni intenzivno obravnavajo, ne glede na pomanjkljivo »politično« razpoloženje, možnosti zračnih napadov na srbske postojanke, skladišča in prometne vozle; o tem je govor v nekaterih proganih Konferenci o evropski varnosti in sodelovanju, zlasti pa v NATO. Toda napredka ni; domala povsod svarijo zdaj pred nevarnostjo, da bi ti napadi, pa čeprav so »vojaško« nujni, prizadeli zlasti civilno prebivalstvo.

Pri vsem tem pa prodira nekaj tretjega, in sicer strah pred »islamsko nevarnostjo«. Glavni akter je v zvezi s tem Turčija, ki pa sodi med »zmerne« islamske dejavnike; znano je na primer, da je bil prejšnje dni v Ankari zunanji minister Bosne in Hercegovine Silajdžić, ki se je zavzemal za »odločnejšo prisotnost« islamskih držav, potem ko zahod ne kaže ne volje in ne želje, da bi otipljivejše posredoval na Balkanu. Silajdžićeva prizadevanja so takorekoč »umirili«. Turki so mu sicer odkrito priznali, da so »zainteresirani« za Balkan, kakor tudi za južna območja nekdanje Sovjetske zveze, da pa se ne ogrevajo za ekstremne korake.

V islamskem svetu se krešejo pogledi med zmernimi in »fundamentalisti«. Nedavno je bil na primer v Teheranu Izetbegović, predsednik BiH, ki pa je bil, kakor se sliši, deležen kategoričnejših obljub. Seveda pa tudi za fundamentaliste problem ni preprost, saj so zgodovinske pa tudi siceršnje razmere v Bosni in Hercegovini le korenito drugačne od tistih na Bliznjem in Srednjem vzhodu; pa tudi v Iranu je začel »fundamentalizem« doživljati spremembe. V vsakem primeru pa so razmišljanja o vračanju islama na Balkan prisotna; v Londonu jih ne bodo obelodanjali, bodo pa lebdela pred udeleženci.

MIRO KOCJAN

Zaradi napada na britansko vojaško letalo sarajevsko letališče spet zaprto

NADALJEVANJE S 1. STRANI

napadla tudi okolico Bosanskega broda. To je bil že drugi letalski napad nad območje te občine, ki je sicer pod nenehnim topniškim ognjem. Poročajo o veliki gmotni škodi na civilnih objektih, žrtev pa ni bilo. Srbska letala so bombardirala tudi Gorazde, na Lukavac pri Tuzli pa so, kot navajajo v tamkajšnjem štabu oboroženih sil, odvrгла bojne strupe. Pri Stocu naj bi včeraj Hrvti in Srbi zamenjali vojne ujetnike. Srbi naj bi izpustili 390 ujetnikov iz Bileče, Hrvti pa okoli 320 srbskih ujetnikov.

Že od zgodnjih jutranjih ur so srbske sile včeraj s svojih položajev v Bosni in Hercegovini napadale Slavonski brod. V tem mestu je veljala tudi nevarnost pred letalskim napadom. Zaradi nenehnih topniških in raketnih napadov na Slavonski brod je končno opazovalna misija Evropske skupnosti v Zagrebu včeraj ostro protestirala pri srbskem obrambnem ministrstvu v Beogradu. Po daljšem zatišju je bilo tarča topniškega napada tudi mesto Vinkovci, kjer so eksplodirale tri granate. Izstreljene so bile iz oporišča srbskih sil v Mirkovcih oz. z območja ki je pod zaščito Unproforja.

V Novi Gradiški na Hrvaškem je bil v ponedeljek ubit kanadski vojak iz sestave mirovnih sil Združenih narodov. Podrobnosti o nesreči niso znane. To je že sedma žrtev med pripadniki Unproforja, odkar so jih pred štiri meseci namestili na ozemlju nekdanje Jugoslavije.

Včerajšnja novica o tem, da so ZDA z Bosno in Hercegovino (tudi s Slovenijo in Hrvaško) navezale polne diplomatske odnose ter v ameriškem zunanjem ministrstvu že izobesile bosansko-hercegovo zastavo bi v »normalnih« razmerah vsekakor izzvala navdušenje večine

prebivalcev BiH. Ob dejstvu, da v tej četudi mednarodno priznani državi zaradi srbske agresije vsak dan umre več deset ljudi, neusmiljeno pa se nadaljuje tudi etnično čiščenje ozemlja ter eksodus stotisočev brezdomcev, pa je ta poteza svojevrsten cinizem. Jasno je namreč, da je ravno mednarodna skupnost, predvsem pa ZDA, zaradi obotavljanja in mencanja pri reševanju krize eden poglavitnih krivcev za vse bolj tragičen razplet dogodkov v Bosni in Hercegovini, ki praktično kot suverena država ne obstaja več. S spoštovanjem embarga na izvoz orožja tudi v Bosno in Hercegovino pa so tej mednarodno priznani državi odrekli tudi najbolj elementarno pravico vsake suverene države, da se brani pred neprimerno bolj oboroženim agresorjem.

Prav neverjetno je, da evropska dvanajsterica na zadnjem sestanku v Bruslju ni celo podprla predloga evropske komisije o poostitvi gospodarskih sankcij proti Srbiji in črni gori. Dogovorili so se le, da naj bi se pojujtršnjem v Londonu sestali politični direktorji zunanjih ministrov ES, da bi vnovič preučili načine izvajanja ukrepov proti ZRJ. Mednarodna skupnost tudi sicer kar naprej preučuje razmere, kot da v Bosni in Hercegovini ne bi potekala ena najbolj grozovitih in krvavih vojn v novejši zgodovini. Tako je včeraj nekdanji poljski premier Mazowiecki odpotoval v Ženevo, nato pa na območje nekdanje Jugoslavije, kjer naj bi preučil spoštovanje človekovih pravic v vojni v Bosni in Hercegovini. Kot je znano, je komisija OZN za človekove pravice Mazowieckega nedavno imenovala za vodjo posebne komisije za nekdanjo Jugoslavijo. Raziskavo naj bi končal v dveh tednih, potem

pa naj bi predlagal ukrepe za končanje zločinov.

Pa tudi sicer so se včeraj nadaljevala doslej le malo uspešna diplomatska prizadevanja za ustavitev vojne v Bosni in Hercegovini. Britanski premier John Major je zaradi zapletenosti razmer na ozemlju nekdanje Jugoslavije in v Iraku celo prekinil dopust v Španiji ter vodil izredno sejo svoje vlade. Na njej so med drugim razpravljali o možnosti, da bi se britanski vojniki udeležili morebitnega vojaškega posredovanja na ozemlju nekdanje Jugoslavije in v Iraku. Skupina islamskih držav pa je včeraj sklenila sklicati izredno zasedanje generalne skupščine Združenih narodov o razmerah v Bosni in Hercegovini. Kot so sporočili, bodo zasedanje skušali pripraviti še pred začetkom mednarodne konference o Jugoslaviji v Londonu. Uradno zahtevo za sklic zasedanja bodo generalnemu sekretarju OZN Butrosu Galiju izročili takoj, ko bodo zbrali potrebno število podpisov od skupnih 179 članic OZN.

Iz Sarajeva pa je medtem prišla novica, da bodo obrambnega ministra Bosne in Hercegovine Jerka Doka zaradi odhoda na novo delovno mesto verjetno že kmalu razrešili zdajšnje funkcije. Doko naj bi postal diplomatski predstavnik Bosne in Hercegovine. Presenetljiva je ob tem predvsem informacija, da kot enega možnih kandidatov za novega obrambnega ministra vse pogosteje omenjajo predsednika hrvaške skupnosti Herceg Bosna Mateja Bobana. Znano je namreč, da imata Boban in bosansko-hercegovski predsednik Alija Izetbegović popolnoma različni stališča o bodoči politični in ozemeljski ureditvi Bosne in Hercegovine. Izetbegović vztrajno zagovarja državno in ozemeljsko celovitost Bosne in

Hercegovine, medtem ko Mate Boban ne odstopa od kantonalne rešitve in ureditve BiH. Tega se očitno zaveda tudi oblast v Sarajevu, saj se je iz virov blizu predsedstvu BiH izvedelo, da Boban verjetno ne bo sprejel te dolžnosti dokler vodstvo Bosne in Hercegovine ne bo spremenilo stališča do HVO (Hrvaški obrambni svet). Ob tem se zastavlja vprašanje ali je to potezo uradnih bosansko-hercegovskih oblasti moč razumeti tudi kot ponujeno roko »sprave« s hrvaško skupnostjo v BiH spričo dejstva, da Muslimani trenutno obvladujejo le deset do petnajst odstotkov ozemlja celotne Bosne in Hercegovine.

O nelogičnosti dogajanj v Bosni in Hercegovini priča tudi zadnji incident med pripadniki oboroženih sil BiH in Hrvaškega obrambnega sveta, do katerega je prišlo v ponedeljek v sarajevskem naselju Stup. Kot poročajo je več kot sto oboroženih pripadnikov specialnih enot sil Bosne in Hercegovine vdrlo na to območje, zasedlo dve križiški in obkolilo stavbo mestnega poveljstva Hrvaškega obrambnega sveta. Po daljšem pogovoru predstavnikov obeh strani, se je specialna enota oboroženih sil BiH umaknila. Morda se je tudi zato včeraj oglašil predsednik hrvaške skupnosti Herceg Bosna Mate Boban, ki je ostro kritiziral predsednika BiH Alijo Izetbegovića, ker nasprotuje pogajanjem o delitvi na etnično zaokrožena območja. Boban je hkrati zanikal trditve, da se je pretekli teden v Bruslju pogovarjal z srbskim voditeljem Radovanom Karadžićem o prekinitvi ognja. Voditelj hrvaške skupnosti v Bosni in Hercegovini je tudi poudaril, da nasprotuje mednarodnemu vojaškemu posegu v tej državi. Po Bobanovem mnenju bi poseg le za nekaj časa zamrznil trenutni položaj v republiki. (NIA)

Vojvodski prestol povzročil »poletne vročinske iritacije«

CELOVEC, LJUBLJANA — »Načrt za postavitev kopije vojvodskega prestola v središču Ljubljane je med koroškimi politiki vseh barv povzročil "poletne vročinske iritacije"«. Tako se je po izbruhu znane polemike izrazil bivši deželni tajnik SPO in sedanjí socialdemokratski deželni poslanec dr. Franz Grossmann.

Zaradi tega načrta se je najprej v tiskovni izjavi razburjal koroški Heimatdienst, kar zapored pa so mu sledili šef svobodnjakov dr. Jorg Haider, nekateri politiki ljudske stranke ter nenazadnje tudi poslujoči deželni glavar dr. Peter Ambrozy (Zernatto je bil namreč tedaj na dopustu), ki je v tej zadevi naslovil celo pismo pred-

sedniku slovenske vlade dr. Janezu Drnovšku. V njem poudarja, naj bi Slovenija odstopila od vseh načrtov, »ki bi lahko motili dobrososedske odnose ter obenem ustvarili vzdušje nezaupanja...«.

Grossmann pa je mnenja, da gre pri teh izjavah spet za »umetno ustvarjen problem, s katerim koroški politiki želijo točkovati pri nemškonalnih krogih«. In naglašá: »Slovenija lahko postavi tako kopijo vojvodskega prestola kot tudi celovškega zmaja kjer koli to želi, saj končno doslej še ni bilo kakor koli slišati, da bi se pariški župan razburjal, ker kopija Eifflovega stolpa stoji v celovškem Minimudusu!«

Glasbeniki iz treh dežel na Studencu pri Domžalah

ČEDAD — To soboto, 22. avgusta, ob 20.30 bo v poletnem gledališču na Studencu pri Domžalah tradicionalna prireditev z naslovom »Glasba treh dežel: Slovenije, Italije in Avstrije«.

Nastopilo bo veliko ansamblov, solistov in orkestrov. Italijo bodo zastopali Keko Bernjak in Ana iz Čedada ter Ansambel Antona Birtiča - Beneški fantje.

Na znamenito glasbeno prireditev treh dežel bo ponesel priloznostni pozdrav tudi znani slovenski kulturni delavec Izidor Predan - Dorič iz Beneške Slovenije.

Miss Portorož je Koprčanka

PORTOROŽ — Dvaindvajsetletna Koprčanka Ticiano Petrošane je prejela portoroško lepoto krono - izbrali so jo za Miss Portorož. Svetlolaso dekle, ki je sicer kot srednja medicinska sestra na pripravništvu v bolnišnici Valodtra, je visoka 173 centimetrov in plavooka. Fotografiji so jo ujeli v trenutku, ko so se ji zaradi sreče ob zmagi orosile oči (Ticianin posnetek smo si izposodili pri Primorskih novicah). Njeni spremljevalki sta postali Metka Albreht iz Postojne in Vlasta Jevnišek iz Žalca. Vse kandidatke za miss so se predstavile občinstvu in seveda žiriji v dnevni obleki, v večerni obleki in v kopalkah, potegovale pa so se za vstop na polfinale izbora Miss Slovenije, ki se ga bodo udeležile prve tri iz Portoroža.

Dr. Jožefa Miliča so predlagali za častnega člana te občine

Mož, ki je Sežani v ponos

Svetovno znani fiziolog prebiva v Kanadi, študiral pa je tudi v Trstu

SEŽANA — Jožef Milič, zdravnik in fiziolog, po rodu iz Sežane, doma poznan kot Učo, po svetu pa kot Joseph Milic Emili, je svetovno znani raziskovalec fiziologije dihanja. Milič je profesor za fiziologijo in eksperimentalno medicino in hkrati vodja Meakins - Christiejevega laboratorija v Montrealu v Kanadi, ki slovi kot največji inštitut za pljučne bolezni v svetu. Dr. Milič je s svojimi temeljnimi in uporabnostnimi raziskavami na področju fiziologije in medicine pljuč spodbudil nova iskanja in dosežke. Sam je vzgojil preko 30 vrhunskih strokovnjakov na področju medicine, na njegovem inštitutu pa se je šolalo več kot 300 strokovnjakov, ki delujejo v več kot 30 državah.

Glede na uspehe pri njegovem raziskovalnem delu in številne strokovne publikacije (preko 300) s področja kliničnih raziskav, s katerimi je v drugi polovici 60. let sodil med 100 najbolj citiranih avtorjev na svetu, ga sežanski DEMOS, zlasti pa liberalna stranka, ki ji predseduje g. Guido Trebec, predlaga za častnega občana Sežane.

Prof. Milič je zelo zavzet, veliko potuje po svetu, predava in vestno opravlja svoje znanstveno delo. Tale razgovor z njim je nastal ob njegovem obisku domačih v Sežani in sicer matere Ivanke in sestre Jolke Milič, znanih prevajalk, publicistk in nenazadnje tudi pesnic. Kljub temu, da je bil gospod Milič na obisku pri svojcih v Sežani le en dan in je imel naporen dan za sabo, naju je z gospodom Trebecem rade volje sprejel in namenil urico prijetnega razgovora o svojem delu.

Vaša življenjska pot se je pričela 27. maja 1931 v Sežani v znani pekovski družini. Prosim, bi nam v kratkem orisali vašo pot, ki vas je vodila vse do vodje inštituta Meakins Christe v Montrealu?

»Osnovno šolo sem obiskoval v Sežani in Trstu. V Trstu sem tudi maturiral na slovenski gimnaziji, v Milanu pa leta 1955 doktoriral medicino. Že med

Dr. Jožef Milič

študijem sem se opredelil za raziskovalno delo v (pato)fiziologiji dihanja. Kot asistent fiziologije sem delal v Milanu, Liègeju v Belgiji, na Harvardski univerzi v Bostonu, nato pa na univerzi McGill v Montrealu v Kanadi.

Ste svetovno znan znanstvenik, omenjan tudi v knjigi »Sto slovenskih znanstvenikov, zdravnikov in tehnikov«, ki je izšla izpod peresa Andrija Sitarja pri Prešernovi družbi v Ljubljani 1987. leta. Kaj vas veže s Slovenijo?

»Ne le, da sem tu rojen, ampak zelo rad zahajam v Slovenijo. Na našem inštitutu so se izpopolnjevali številni znanstveniki, med drugim tudi dr. Jurij Šorli, vodja bolnišnice na Golniku. Na inštitutu je več kot 50 učencev iz celega sveta. Tudi sedaj imam odličnega študenta, Matjaža Fležarja iz Kranja, ki je osvojil prvo nagrado s področja molekularne biologije. Tega sem zelo vesel in želim, da bi bilo še več tako nadarjenih in dobrih študentov tudi iz Slovenije. Naš inštitut zelo veliko dela na področju intenzivnih kur s skupinami iz Ljubljane. Tako smo z ljubljansko univerzo naredili skupno delo o intenzivnih negah in ga predstavili na kongresu v Miamiju v Ameriki. To je bilo prvo mednarodno delo Slovenije kot samostojne države. To delo bomo objavili

tudi v strokovnih revijah. To me zelo veseli in želim, da bi s tem še nadaljevali.«

Z raziskovalnimi uspehi in s svojimi objavami ste se v letih 1965-78 uvrstili med 1000 najpogostejše citiranih znanstvenikov vseh strok. Z raziskavami o lokalni razporeditvi vdihanih plinov pa ste bili v drugi polovici 60. let med 100 najbolj citiranih člani s področja kliničnih raziskav na svetu. Ste tudi zunanji dopisni član SAZU v Ljubljani, v Kanadi pa ste prejeli najvišje civilno priznanje. To pa ni vse...

»Leta 1980 sem postal član Royal Society of Canada, leta 1982 mi je univerza v Pavii podelila zlato medaljo »C. Forlanini« za znanstvene dosežke, kar je le eno od mojih številnih mednarodnih priznanj. Sem sodelavec številnih raziskovalnih ustanov in združenj na ameriški, evropski in azijski celini. Sem častni doktor univerze v Bruslju, Belgija, ta mesec pa odhajam v Verono po medaljo častnega člana tega mesta. Tudi v Italiji sem častni član raznih mest ali pa njihovih univerz v Trstu, Padovi, Firencah in drugod.«

Sežanska liberalna stranka vas je predlagala za častnega občana mesta. Kako to sprejmate in kaj lahko naredite za Sežano?

»To bi bila zame zelo velika čast. Zelo cenim pobudo predlagateljev. Čeprav nisem v Kanadi v nobeni stranki, mi najbolj odgovarja liberalna stranka, katere kandidate tudi volim. Sicer pa so mi njihove ideje najbolj pri srcu. Vedno sem pripravljen pomagati Sloveniji, pa naj si gre za predavanja ali raziskovalno delo iz moje stroke in nenazadnje tudi Slovenijo promovirati v svetu, jo dostojno predstaviti in počastiti. Zelo bi me veselilo, če bi kakšen Sežanec prišel študirat medicino na našo univerzo. To bi bilo v ponos tako meni, Sežani in nenazadnje tudi Sloveniji.«

Sicer pa je gospod Milič v vsakem trenutku pripravljen pomagati sočloveku, Sežani, Primorski in Sloveniji.

OLGA KNEZ STOJKOVIČ

STRUNJAN — Vernim ljudem Slovenske in Hrvaške Istre pa tudi Tržaškega je Strunjan priljubljen romarski kraj. V Strunjan so ljudje od vekomaj radi romali, saj jim je župnijska cerkev Marijinega prikazanja pomenila najprikladnejšo božjo pot za zasebna ali tudi skupna, župnijska romanja. Marijino svetišče je že dolga stoletja svetilnik vere, upanja in ljubezni ne samo za okolico, ampak za vso Istro ter kraj miru, prijateljstva in sožitja med slovenskimi, hrvaškimi in italijanskimi verniki. Glavna romarska shoda v Strunjanu sta na praznik Marijinega vnebovzvetja (veliki šmaren, Sveta Marija Velika), 15. avgusta, ko je tudi obletnica Marijinega prikazanja, in na praznik Marijinega rojstva ali mali šmaren (8. septembra). Obakrat se vrstijo sveče maše od 7. do 17. ure; slovenska maša za romarje iz bližnjih in daljnih krajev pa je ob 10. uri. V minulih časih so se k cerkvi, ki kot bela golobica kraljuje na gričku, s katerega se odpira čudovit razgled na morje proti piranski strani, zgrinjali kmetje, obrtniki, trgovci in velmožje iz istrskih mestec in Trsta. Tako so ob 400-letnici Marijinega prikazanja našli 20.000 vernikov. Slovensna proslava štiristoletnice se je v Strunjanu pričela s tridnevno (12.-14. avgusta 1912). Vse tri dni je bila ob pol desetih dopoldne slovesna peta maša za dobrotnike svetišča, ob petih dopoldne pa rožni venec, pete lita-

Jubilejni romarski shod v Strunjanu ob 400-letnici Marijinega prikazanja

nije Matere božje in blagoslov z Najsvetejšim. Zvečer so se oglašili zvonovi. V noči s 14. na 15. avgust, natanko 400 let po prikazanju, je bila maša polnočnica; od treh zjutraj pa so se maše vrstile vsako uro, duhovniki so spovedovali in delili sveto obhajilo. Tistega leta so se velikošmarenke slovesnosti udeležili tržaško-koprski škof Andrej Karlin, ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič in naslovni škof Nicolo Marconi. Poleg njih so bili prisotni tudi številni drugi tedanji cerkveni dostojanstveniki in svetni odličniki.

Kot posebno zanimivost velja omeniti naslednji takratni velikošmarenki dogodek: »Ob treh popoldne so v strunjanskem svetišču odpeli himno »Ave maris stella« (Zdrava, morska zvezda), nato so kronano Marijino podobo v procesiji odnesli do obale, jo tam položili na ladjico, ki je v spremstvu številnih bark odplula proti Piranu, kjer se je razvila procesija od pristana do mestne cerkve sv. Jurija; tu so zapeli Magnifikat (Marijino hvalnico) in Te Deum (zahvalno pesem), potem pa s ploščadi pred cerkvijo z milostno podobo podelili blagoslov mestu in morju. Mari-

jina podoba se je po isti poti vrnila v Strunjan. Proti večeru so po okoliških gričih v znamenje veselja zagoreli številni kresovi. Veliko slavje ob 400-letnici božje poti in kronanju milostne podobe se je nadaljevalo še ves teden. Vsa ta slavja je v posebni knjžici popisal p. Teodorico Asson, prvi zgodovinar Strunjana. Strunjanska božja pot ima torej za sabo zelo dolgo zgodovino, letos pa obhaja 400-letnico svojega nastanka. V noči 14./15. avgusta 1512 se je namreč na tem kraju prikazala Marija dvema čuvajema vinogradov. Dogodek ponazarja milostna podoba na glavnem oltarju cerkve, ki nosi naziv »Marijinega prikazanja« (Santa Maria della Visione). Ob tem visokem jubileju je župnijska skupnost Strunjan pripravila svečani dvodnevni program. Večer pred praznikom (14. avgust) se je pričel ob 19. uri s Sveto mašo (somaševanje je vodil pater Polikarp Brolih). Osrednji dogodek prvega dne pa se je pričel ob 20. uri s koncertom pesmi posvečenih Materi božji v Strunjanu. Pel je zbor organistov in zborovodij »Sončna pesem« pod vodstvom Jožeta Trošta. Pesmi znanega istrskega duhovnika in pesnika Alojza Kocjančiča je re-

citiral Boris Cavazza. Slovesnost se je nadaljevala ob 21. uri s procesijo lučk od cerkve do strunjanskega kamnitega belega križa ter ob 22. uri z molitveno nočjo za romarje.

Osrednja jubilejna slovesnost je tudi letos potekala 15. avgusta. Svete maše so se vrstile od sedmih zjutraj do petih popoldne. Maševali so: domači župnik pater Dominik Ploj, tržaški škof Lorenzo Bellomi, koprski škof dr. Janez Jenko, provincialni frančiškani iz Tridenta in provincialni pater Polikarp Brolih. Maše je spremljalo ljudsko petje, zbor italijanske skupnosti iz Pirana, združeni cerkveni zbori in domači moški zbor.

Slovenski frančiškani province sv. Križa so kot oskrbniki Marijinega svetišča med drugim poskrbeli tudi za restavriranje slik, ki jih je načel zob časa. Obe stranski steni in zadnjo steno strunjanske cerkve pokriva namreč deset velikih platen s prizori iz Marijinega življenja. Slike je v letih 1656-1671 ustvaril Tomaž Gregolin, piranski župnik, sicer pa tudi nadarjen slikar in učenec beneške šole (vpliv Tintoretta in Tiziana). Krog Marijinega življenja se za-

čenja s prizorom Marijinega rojstva ob levem stranskem oltarju; sledi Marijina zaroka, nato angelovo oznanjenje, Jezusovo rojstvo, pokol nedolžnih otrok.

Na desni strani zasledimo prizor Jezusovega obrezovanja, Jezusa v templju, Marijo-Zeno bolečin pod sinovim križem na Kalvariji, Marijino smrt in povečanje. Ta velika platna so bila za letošnje slavje obnovljena in na novo postavljena v cerkveni prostor; poleg tega so platna dobila nove lesene okvirje, sakralni prostor pa je tudi na novo osvetljen. S svečanim dogodkom lahko posredno povežemo izid knjžice Ex voto, umetnostne zgodovinarke Duške Žitko (zbirka Annales, založnik Zgodovinsko društvo za južno Primorsko). V njej so navedene zahvalne votivne podobe in tabele, ki govore o odvrtjenih nesrečah, čudežnih ozdravljenjih in drugih milostnih uslišanjih na priprošnjo Matere božje strunjanske, kateri so se zlasti radi priporočali pomorci. Votivne podobe in tabele se sicer nahajajo v manjši zakristiji strunjanske cerkve, vendar na primeren način zaokrožajo celotno notranjo podobo Marijinega svetišča. Najbolj južna Marijina božja pot na slovenskih tleh je tudi letos sprejela reko romarjev iz Istre in Tržaškega ter na ta način še enkrat potrdila izjemno priljubljenost svetišča v Strunjanu.

SLAVKO GABERC

V tržaških industrijskih obratih obnovili delo ob zaostrovanju starih problemov

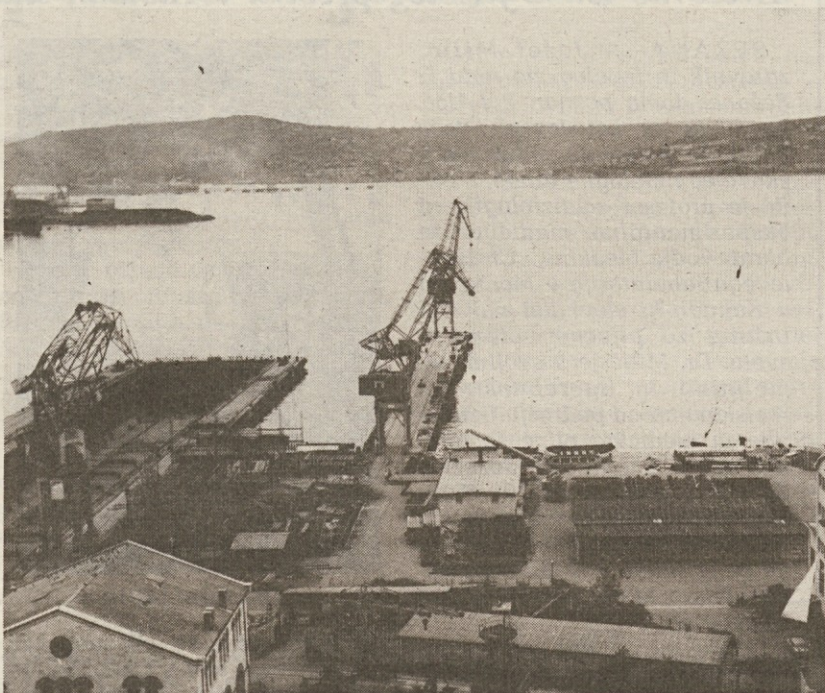
Napoveduje se vroč september

V vseh večjih industrijskih obratih so v ponedeljek ponovno začeli z delom; zaključilo se je tako kratko počitniško obdobje, medtem ko bo srednje-mali industrijski sektor ponovno povečini poprijel za delo s prihodnjim ponedeljkom. Zaradi krize, ki jo preživlja industrijski sektor, pa nekatera podjetja sploh niso ustavila že tako okrnjene proizvodnje niti v tem poletnem obdobju. Hudi problemi tržaškega industrijskega sektorja so vsekakor vse prej kot rešeni, po vsej verjetnosti pa se bodo celo še zaostriili z vso svojo dramatičnostjo po počitnicah.

V škedenjski železarni še vedno čakajo na odlok, s katerim bo tudi formalno potrjeno imenovanje novega komisarja, ki naj začasno upravlja podjetje v skladu s tako imenovanim zakonom Prodi. Kot je znano, bo to bivši rektor tržaške univerze prof. Gianpaolo De Ferra, ki je trenutno na dopustu, ki pa bo lahko tudi dejansko začel opravljati svojo novo funkcijo šele po objavi imenovanja v Uradnem listu. Konec meseca bo zapadel tudi sporazum s podjetjem ILVA za predelavo jekla. Sicer pa že obstaja obveza za podaljšanje pogodbe do konca meseca septembra, trenutno pa ni nikogar, ki bi si prevzel to obveznost.

V Tovarni velikih motorjev so z delom, sicer postopoma, že začeli. Delovanje obrata namreč teži delovni načrt, po katerem naj bi prišlo do občutnega skrčenja števila osebja v teku letošnjega leta. O tem bo ponovno govor meseca septembra v trdnem prepričanju, da bodočnost ni najbolj rožnata. Še slabši je položaj v Arzenalu sv. Marka; v sektorju za obnovitvena dela skorajda nimajo novih naročil; od 500 uslužbenecv jih je trenutno preko 200 v dopolnilni blagajni, dober del pa na dopustu. Za razjasnitev položaja v tem obratu bo potrebno čakati na začetek prihodnjega tedna, ko se bo - tako vsaj napovedujejo - marsikaj spremenilo.

Še vedno je odprto tudi vprašanje v podjetju tobačnih izdelkov Manifattura Tabacchi, kjer ni bila

še izrečena zadnja beseda o morebitni privatizaciji, ali pa o zaprtju podjetja. Ob vsem tem pa obstaja še vprašanje vseh tistih podjetij, ki skrbijo za nadomestne dele; na obzorju sta dve možnosti: dopolnilna blagajna za delavstvo, ali pa zaprtje obratov.

Sindikalne organizacije se bodo morale prav gotovo soočiti z vsemi temi problemi po izteku počitniškega obdobja. Ne gre pa poza-

biti, da se bo moral sindikat v kratkem soočiti tudi s še enim problemom; delavstvo ni namreč zadovoljno s sindikalnim sporazumom, ki je bil podpisan 31. julija v vlado in ki dejansko ukinja premično lestvico. Nekatere kategorije delavstva (vendar samo tistih, ki so včlanjene v CGIL), so že sklicale svoje člane, da bi skupno odločali, kaj storiti. Medtem je FILIS-CGIL (gledališke predstave in

informacija) že zavrnila sporazum, po predvidevanjih pa bodo enako pot ubrale tudi druge kategorije delavstva. Oglasila so se tudi tajništva kovinarjev, ki osrednjemu vodstvu očitajo, da se ni posvetovalo z bazo pred podpisom dogovora. Včeraj pa so se sestali člani CGIL, ki delajo v javnih upravah ter pričeli sedanjí položaj.

Kot smo že poročali, bo tajništvo CGIL pred koncem meseca sklicalo vodstvo organizacije. Na dnevnem redu ne bo samo vprašanje sporazuma, ki je bil podpisan 31. julija, ampak tudi notranja problematika, o katero se razpravlja po Trentinovem odstopu. Razprava je znotraj sindikata zelo živahna in že na začetku je bilo slišati marsikateri glas, ki je zahteval odstop tudi krajevnega vodstva.

Sicer pa se bosta tudi CISL in UIL v kratkem soočili in se izrekli o vprašanju premične lestvice. V okviru te razprave ni izključeno, da bo to vprašanje podkrepilo številne zahteve po morebitni splošni stavki. Glavni namen te stavke pa je prav gotovo protest zaradi postopnega industrijskega propadanja mesta.

Na sliki (foto Magajna): Arzenal sv. Marka je eden od tržaških obratov, v katerem so posledice splošne gospodarske krize najbolj občutne.

Stanovanj ne bo več mogoče zamenjati

Pri zavodu IACP so se odločili za sanacijo stavb

Jeseni bodo pri zavodu za ljudske gradnje IACP začasno ukinili možnost zamenjave stanovanj; tako je najavil podpredsednik zavoda Franco Zigrino, ki je tudi predsednik posebne komisije, ki proučuje prošnje za zamenjavo stanovanj IACP (gre za zamenjavo v okviru razpoložljivih stanovanj IACP). Kot je poudaril Zigrino, bodo izjeme, ki bodo seveda mogoče, izredno omejeni, saj bodo dopuščene le neposredne zamenjave (se pravi v primeru direktnega dogovora med dvema naslovnikoma stanovanj IACP) oziroma bodo pri IACP izkazali potrebno razumevanje v res izrednih primerih.

Zakaj pa so se pri IACP prav sedaj odločili, da prekinijo že ustaljene navade izmenjave stanovanj? Tiskovna nota zavoda pravi, da je glavni razlog za takšno odločitev dejstvo, da nameravajo v kratkem popravljati celo vrsto stanovanjskih poslopij, ki jih bodo morali prej izprazniti. Pri IACP, pripominja torej tiskovno sporočilo, bodo polno zaposleni s prepotrebni prenovitvenimi deli in nikakor ne bodo mogli imeti posluš za želje najemnikov, ki bi iz raznih upravičenih razlogov hoteli zamenjati stanovanje.

Ob tem zelo konkretnem in otipljivem razlogu pa je Zigrino navedel še drugega, ki se nanaša na pomanjkanje (glede na povpraševanje) stanovanj ljudske gradnje. Po eni strani razpoložljiva stanovanja ne ustrezajo vselej željam-potrebam prošnikov, po drugi pa morajo pri zavodu dati prednost prebivalcem, ki so zaradi izгона bili ob stanovanju.

In še na nekaj je treba računati, ko je govor o stanovanjih ljudske gradnje: v tiskovni izjavi Franco Zigrino opozarja na dejstvo, da v kratkem niso predvidene nove gradnje, pač pa obnove starih poslopij, ki so potrebna temeljitih popravil. To pa seveda pomeni, da bo zavod razpoložljiva sredstva namenil sanaciji: v zvezi s tem je Zigrino še sporočil, da so na dva bančna zavoda že poslali prošnje za posojilo. Septembra bodo pregledali ponudbe bank, nakar bodo lahko stekla popravilna dela.

Jutri bo začela delovati nova služba za hitro pomoč Za pristajanje helikopterjev se ponuja začasna rešitev

Pred jutrišnjim začetkom delovanja nove koordinirane službe za hitro zdravniško pomoč, ki bo odgovarjala na telefonsko številko 118 in ki bo imela svoj sedež v bolnici pri Katinari, se ponuja nova, vsaj začasna rešitev za vprašanje ploščadi, kjer naj bi pristajali helikopterji. Kot smo včeraj poročali, naj bi se v najnujnejših primerih za hiter dovoz v bolnišnično posluževali tudi helikopterja, vendar katinarska bolnica ne razpolaga s prostorom, kamor naj bi le-ta pristajal. Začasno rešitev tega problema je prav včeraj ponudila tržaška petrolejska družba Petrolchimica Adriatica, ki je pripravljena dati na razpolago ustrezen prostor v okviru svojega obrata pri Domju.

Prostor je sicer oddaljen sedem kilometrov in pol od Katinare, od teh pa je sedem km hitre ceste, kar pomeni, da bi rešilec od Domja do Katinare potreboval le nekaj minut.

Za zdaj gre le za ponudbo, na katero odgovorni še niso odgovorili. Vsekakor bi to lahko bila zadovoljliva začasna rešitev v pričakovanju, da bi zgradili novo helikoptersko ploščad tik ob katinarski bolnici, kar pa bo seveda terjalo nekaj časa.

Ne glede na vprašanje ploščadi bo nova služba za hitro pomoč, kot rečeno stekla jutri. Ob tej priliki bo ob 10. uri v katinarski bolnici tudi kratka uradna svečanost z udeležbo predstavnikov oblasti.

Jutri zvečer v okviru niza *Straordinario estivo*

Komik Bergonzoni na Gradu sv. Justa

Z jutrišnjo predstavo mladega italijanskega komika Alessandra Bergonzonija *Anghingò* se bo sklenil gledališki del izrednega poletnega niza *Straordinario Estivo* na Gradu sv. Justa, v katerem je tržaško občinstvo lahko v živo spoznalo tri mlade protagoniste italijanskega kabareta, od Sabine Guzzanti, zvezde priljubljene oddaje *Avanzi* tretje italijanske državne mreže, do Giobba Covatte, avtorja duhovitih, pa čeprav skoraj bogokletnih svetopisemskih prilik, da o Paolu Rossiju, velikemu, a malce starejšemu talentu italijanskega alternativnega teatra sploh ne govorimo.

Komičnost Alessandra Bergonzonija sloni na surrealističnem igranju z besedami in situacijami, ki so povsem nepovezane med sabo, kljub temu pa so med njimi jasno zaznavne vezi absurdnosti. Avtor sam svoj monolog *Anghingò* označuje kot »belo muho na snegu, naslov, ki se stopi, besedo s perutnicami, in zakaj? Vprašati je recitiram, odgovoriti je fantazija«. Gre torej za humor, ki sloni na neprevdljivih in nepredvidljivih besednih in miselnih zvezah. Alessandro Bergonzoni je najprej avtor, na odru pa postane izključno igralec. Pri predstavi sta sodelovala še režiser Claudio Calabrò in scenograf Mauro Bellei.

Ta konec tedna se bo zaključil tudi filmski del poletnega niza na Gradu. V petek in soboto bosta na sporedu filma ameriškega režiserja Gusa Van Santa. Prvi z naslovom *Drugstore Cowboy* je črna romantična zgodba o mladih izrinjencih. V eni izmed glavnih vlog nastopa mladi ameriški zvezdnik Matt Dillon. Drugi film, *My Own Private Idaho*, je požel velik uspeh na lanskem filmskem festivalu v Benetkah. Glavna junaka sta mladi oporečnik iz bogate družine, ki ga igra Kean Reeves, in njegov vrstnik, izrinjenec, ki v stresnih situacijah zapade v katalapsijo (*River Phoenix*). V nedeljo, 23. avgusta, bo na sporedu *Barton Fink*, film, s katerim sta brata Joel in Ethan Cohen prejela na festivalu v Cannesu zlato palmo za najboljši film in nagrado za najboljšo režijo, John Turturro pa je bil proglašen za najboljšega igralca.

Niz *Straordinario Estivo* bo v nedeljo, 30. avgusta, sklenil koncert popularne skupine *Pittura fresca* iz Benetk. Vse predstave se začinjajo ob 21.30. (bov)

Kako se najbolje izognemo nevšečnostim in nevarnostim najtoplejših poletnih dni

Med številnimi posledicami letošnjega nenavando vročega in soparnega poletja, poleg negodovanja zaradi slabega počutja, največ skrbi vzbujajo predvsem težave, ki resno vplivajo na zdravje. V dnevnem tisku smo nedavno celo brali, da se je ob vročinskem valu povečalo število smrtnih primerov med starejšimi občani. Prav v zvezi s to vestjo smo se obrnili na slovenskega geriatra dr. Danijela Žerjala, da bi nam dal nekaj strokovnih podatkov o možnih nevarnostih, ki pretijo različnim rizičnim skupinam, in tudi nekaj nasvetov, kako najbolje preživeti najbolj vroče dni letošnjega poletja.

Vročina in zlasti visoka vlaga v zraku vplivata na splošno počutje, je uvodoma ugotovil dr. Žerjal, poleg tega so nekateri veliko manj odporni od drugih. Mednje spadajo zlasti srčni bolniki in osebe z boleznimi na dihalih. Vendar težave niso vedno povezane izključno s fizičnim stanjem. Prekomerna vročina in vlaga ustvarjata težavno stresno situacijo, kar v veliki meri vpliva na počutje s psihološkega vidika.

Glavna nevarnost za zdravje je ta, da se človek prehladi, pa naj se to še tako čudno sliši. Če upoštevamo, da je naša notranja temperatura 37 stopinj, v sobi pa je 29 stopinj, to pomeni, da je 9 stopinj razlike, kar je dovolj za prehladitev. Če se gibljemo in se spotimo, nato pa najdemo na prepihu, včasih je celo dovolj, da se le ustavimo, se lahko zgodi, da se naš organizem preveč ohladi, in tako pride do prehlada in celo do bronhitisa ter do mišičnih prehladov in mišičnih bolečin.

Najbolje bi bilo seveda tako obdobje preživeti v krajih z milejšo klimo, kot veliko ljudi že počne, saj, kot beremo iz časopisov, je ena tretjina naših someščanov že zapustila mesto. Sicer pa je do-

bro, da si uredimo stanovanje tako, da je temperatura v njem znosna, svetuje dr. Žerjal. Poleg tega je treba zaužiti veliko tekočine. To pomeni, da poleg tekočine, ki jo zaužijemo z živili, moramo na dan popiti še liter in pol vode, lažjega čaja, limonade ali raznih sokov.

Glede klimatizacije je naš sogovornik ugotovil, da je to velika pridobitev, saj nam omogoča, da nemoteno delamo v bolj prijetnejših pogojih, saj sta temperatura in predvsem vlaga naravnani na stopnjo, pri kateri se udobno počuti-

mo. Edina nevarnost je pri prehodu iz klimatiziranega prostora v prostor brez klimatizacije, ker se mora organizem v trenutku prilagoditi na veliko višjo temperaturo in vlago, kar pomeni velik stres za celotni organizem in zlasti za dihalo, tako da večkrat pride do lažjih prehlajenj. (bov)

Na sliki (foto Križmančič) prav starejši občani so najbolj izpostavljeni nevarnostim, ki jih prinaša poletna vročina.

Predsednik Pokrajine bo prisegel jutri ali v petek Crozzoli: Moj odstop ni bil nikoli v dvomu

»Spoštovati sem moral vse predpisane korake in roke, nedvomno pa nameravam spoštovati vsebino svojih izjav in obveze svoje stranke PSI glede mojega odstopa,« tako nam je sinoči sporočil Dario Crozzoli, socialistični predstavnik v pokrajinskem svetu, ki so ga v sredo, 12. avgusta z odločilnim prispevkom MSI izvolili za novega predsednika Pokrajine. Zavlačevanja v zvezi z njegovo prisego, ki so sprožila vrsto ugibanj (mar si je Crozzoli premislil? so pritiski LpT res tako odločujoči?), pa gre po Crozzolijevem mnenju pripisati izključno nujnosti, da se do pičice zadosti vsem zakonskim predpisom. Deželni nadzorni odbor bi moral danes vzeti v pretres sklep o izvolitvi predsednika in novega odbora na Pokrajini in ga predvidoma tudi potrditi. Tako meni Crozzoli, ki je tudi napovedal, da bo že dan kasneje ali pa v petek lahko prisegel, nakar bo - kot je pred dnevi že javno napovedal - tudi odstopil. Njegovo stališče, je še dejal, je ponovno potrdila tudi paritetična komisija, ki v tem obdobju upravlja tržaško PSI. Na včerajšnjem sestanku, ki so se ga od »komisarjev« udeležili Carbone, Perelli in Seghene, so potrdili že pred časom zavzeta stališča in napovedali, da bodo v dvomesečnem obdobju po odstopu Crozzolija koalicijski skušali dati širši okvir. Novoizvoljeni in takoj odstopajoči predsednik pa je potrdil, da ne namerava kot obvezne postavljati lastne kandidature za predsednika Pokrajine, temveč da se namerava predvsem zavzeti, da bi izdelani program dobil širšo, tudi zunanjo podporo: mišljeno je seveda, da bi program podprle tudi stranke, ki ne bi vstopile v nov odbor. Glede lastnega zadržanja pa je Crozzoli še dejal, da njegov odstop od njegove uradne izjave dalje ni bilo v predpisanih rokih in ob upoštevanju tehničnih časov opravi vrsto zadolžitve oziroma počakati, da vsakdo naredi svoje.

Deželni nadzorni odbor bo predvidoma danes opravil, kar mu gre po zakonu, nakar naj bi Crozzoli obvestil tržaško prefekturo, kdaj se za prisego namerava zglasiti pri njih. V zvezi s tem so nam na tržaški prefekturi včeraj povedali, da je celoten postopek izredno enostaven in hiter: prizadeti mora sporočiti, kdaj pride, v glavnem samo zato, da ga ob dogovorjeni uri pričaka zadolžen funkcionar in da pripravijo potrebne dokumente, kar pa vzame izredno malo časa. Več časa in razprav pa so tudi na prefekturi namenili vprašanju, kakšne pristojnosti ima pravzaprav izvoljeni, vendar ne zapriseženi predsednik Pokrajine: kot nam je povedala dr. Marrosujeva, vprašanje z vidika pravne vede ni tako enostavno, saj lahko na osnovi zakona št. 142, ki po novem ureja delovanje javnih uprav, komaj izvoljeni predsednik z odborom vred takoj prevzame vse funkcije, vendar vseh pristojnosti pa le nima. In po njenem mnenju do prisega novoizvoljeni predsednik nima »pravičice«, da odstopi.

Dario Crozzoli

Takšno mnenje deli tudi neposredno prizadeti, ki istočasno zagotavlja, da bo predpisanim določilom zadoščeno v najkrajšem roku. Veliko bolj vprašljiva (glede uspeha) in težja pa bo pot, ki naj bi privedla do nove pokrajinske uprave. »Glasovi MSI so nesprejemljivi,« je dejal Crozzoli, »vendar pa je bilo nujno prehoditi vsa pot od uradnega sprejetja izvolitve do odstopa, kajti nujno je bilo, da se izognemo ponovnim volitvam.«

V devinskem Zavodu združenega sveta se pripravljajo na praznovanje jubileja

Pred desetimi leti so v Devinu odprli Zavod združenega sveta, svojevrstno ustanovo, ki je edina v Italiji. Desetletnico bodo rektor, profesorji, študenti in nekdanji obiskovalci tega Zavoda slavnostno proslavili od 8. do 12. septembra. V Devinu in Trstu se bo zbralo okrog 5.000 bivših gojencev, ki so si od leta 1982 dalje v Zavodu pridobili naziv mednarodnega bakalavreata. Prišli bodo iz vseh delov sveta, poleg njih pa se bodo zbrale številne osebnosti, ki so na katerikoli način povezane s to ustanovo.

Svojo prisotnost so doslej že najavili senator Giulio Andreotti, Aga Khan in Nobelova nagrajenka Rita Levi Montalcini, medtem ko je organizacijski stroj že stekel. Priprave za to obletnico so se začele že lanskega septembra, svoj delež pa bodo pri izpeljavi proslave imeli tudi sedanji gojenci, ki jih je okrog 200. Zbrati diplomirance ni bilo težko delo, saj so med seboj na različne načine še vedno povezani, tako na državnih, kot na mednarodni ravni. Razna sporočila in vesti prejemajo preko informativnega biltena, tako da se prijateljska vez med njimi stalno ohranja. In prav to prijateljstvo bo povezovalo vse prireditve, ki so predvidene ob tem septembrskem jubileju.

Pomembna kulturna prireditev letos prvič na Tržaškem Od ponedeljka dalje v Sosljanu 22. likovna kolonija mladih

Do dejanskega začetka letošnje likovne kolonije mladih v Sosljanu je le še nekaj dni, priprave na ta izjemen dogodek pa se vrstijo, sedaj s še pospešenim ritmom, že nekaj mesecev. Glavno vlogo pobudnika ima pri tem Zveza slovenskih kulturnih društev, dragoceno pomoč pa nudita še dve včlanjeni društvi, in sicer pred nedavnim ustanovljeno združenje Lupusinfabula in pa Društvo zamajskih likovnikov. Likovna kolonija mladih bo svojo 22. izvedbo doživela v Centru Štrekelj v Sosljanu. Začela se bo v ponedeljek, 24. t.m., pod noč in se zaključila v zgodnjih popoldanskih urah sobote, 29. t.m. Poleg omenjenih organizatorjev je bistveno pripomogla k izdelavi načrta uprava devinsko-nabrežinske občine, ki je poleg zgolj »formalnega« pokrivaljstva ponudila tudi zelo stvarno pomoč.

Kolonija, posvečena prvenstveno likovnemu ustvarjanju, je nastala in se dve desetletji razvijala v Vuzenici, kraju v okolici Dravograda, točneje na tamkajšnji osnovni šoli. Zamisel o poletnem večdnevem srečanju mladih ljudi, ki bi radi razvili svoje likovne izrazne sposobnosti, je začel urediti prav ravnatelj Vuzeniške šole, Lojze Gobec, ob sodelovanju likovnega pedagoga Štefana Kresnika. Pobuda se je z leti razvila do takih razsežnosti, da je že presega-

la državne meje; poleg domačih otrok je navdušeno privabila pozornost tudi slovensko govorečih mladih umetnikov iz Avstrije, Italije in Madžarske. H kakovostni rasti dejavnosti so pripomogli številni slovenski likovni umetniki, priznani ustvarjalci, kot sta denimo Božidar Jakac in Janko Dolenc, ki so s svojo izkušnjo in izrazno sposobnostjo sledili dejavnostim in mladim udeležencem. Vuzeniška šola je tako prav kmalu prerasla v umetnostno galerijo, v kateri so še na ogled likovni izdelki, zbrani v dvajsetih letih uspešnih srečanj.

Ob 20-letnici likovne kolonije so pobudniki izbrali novo pot, po kateri se je prireditev iz leta v leto začela seliti v druge kraje. Po lanskem »postanku« na Koroški jo letos gostimo v naših krajih. Likovna kolonija mladih prinaša s seboj ne samo vzgojno-ustvarjalne prvine, temveč tudi bogate človeške izkušnje, vrednote spoznavanja in prijateljskih vezi, ki jo od vsega začetka odlikujejo in zato postavljajo na višjo ka-

kovostno raven. Gre za dragoceno priložnost, ko se srečajo mladi ljudje, pripadniki istega naroda, a različnih državnih enot. Gre torej za pravo kulturno izmenjavo, ko se ob ustvarjalnosti tkejo mreže novih prijateljstev, občutkov in spoznavanj.

»Osnovna funkcija likovne kolonije je razvijanje ustvarjalnih sposobnosti v mladih ljudeh,« trdi Pavel Štranj, predsednik Združenja Lupusinfabula. »Druga bistvena vloga te pobude pa je vzpostavljanje človeških vezi, iskanje novih državljanov, tudi v spoznavanju novih okolij. Rezultati tega dela seveda niso takojšnji, gotovi pa smo, da bo tovrstno prizadevanje rodilo svoje bogate sadove.« V pomembnost pobude je prepričana tudi odbornica za kulturo Občine Devin-Nabrežina Vera Tuta-Ban, ki nastajanju letošnje likovne kolonije sledi skorajda od vsega začetka. »Kot krajevna uprava smo sprejeli to ponudbo, ker gre za resno in vzgojno pobudo. Pripomogli pa smo ji po naših močeh, s tem da nudimo opremljen prostor v sosljanskem Centru Štrekelj, kosila za udeležence in potrebni prevoz po občinskem območju. Likovna kolonija se vključuje v kulturne dejavnosti naše občine, posebej se uokvirja v poglavje o sodelovanju med občinsko upravo in šolo. Predvsem pa prinaša vsebine o sožitju, odprtosti do sočloveka, medsebojnega spoznavanja.«

Za potek dela v likovni koloniji so poskrbeli člani Društva zamajskih likovnikov in animatorke združenja Lupusinfabula. Sicer bo v ponedeljek, 24. t.m., v pozno popoldnskih urah na vrsti le prvo srečanje vseh udeležencev, ki bodo prišli iz Avstrije, Slovenije, Madžarske in seveda iz Trsta in okolice. Likovne delavnice pa se bodo začele dan za tem, vedno v Centru Štrekelj in v dopoldnskih urah. V glavnem bo delo osredotočeno na eksperimentalnih tehnikah tiskanja, tkanju in risanju v naravi. Pri tem bosta nudili strokovno pomoč tudi priznani ustvarjalci, kot sta Claudia Raza in Magda Tavčar. Popoldnevi likovne kolonije pa bodo posvečeni krajšim izletom, animaciji, glasbeni dejavnosti, ne nazadnje tudi kopanju, saj bo kolonija v neposredni bližini morja. Nekaj časa pa bodo udeleženci posvetili tudi izdelavi priložnostnega glasila, v katerega bodo zabeležili svoje vtise, občutke in izkušnje o letošnjem bivanju v Sosljanu.

Likovno kolonijo bo kot običajno kronala razstava izlekov mladih udeležencev: krajša kulturna prireditev ob odprtju razstave bo v soboto, 29. t.m., ob 11. uri v prostorih Centra Štrekelj. Ob tej priložnosti je vabilo namenjeno vsem soorganizatorjem iz Slovenije, Avstrije in Madžarske, osebnostim kulturno-političnega sveta, in še najprej staršem, ki so svoje otroke prijavitili k tej prireditvi in obnem gostoljubno sprejeli na dom mlade goste iz ostalih držav. Od vsega začetka je namreč značilnost kolonije tudi ta, da se udeleženci spoznajo med seboj po domovih, da pblizhe doživijo izkušnjo novega prostora in okolja.

Ceprav je pobuda namenjena slovenskemu prostoru, bi radi z njo navdušili širši krog ljudi. Kot je na včerajšnjem srečanju s časnikiarji poudarila tajnica ZSKD Nives Kušuta, gre za gojenje ustvarjalnih dejavnosti - likovnosti, glasba - ki premoščajo jezikovne pregrade in lahko zato strnejo okrog sebe znatno večje število tudi različnih ljudi.

DAMIANA OTA

Draga

Ančka

za vedno boš v naših srcih.

Romina z družino

Župnijska skupnost iz Boljunca žaluje za gospo Olgo Mauro, neutrudno sodelavko naše skupnosti, ter izreka prizadeti družini najgloblje sožalje.

V Ul. Flavia je z mopedom silovito treščil v drog električne napeljave

Mlad motociklist sredi noči v smrt

Roberto Balos

Mlad motociklist je umrl v noči med ponedeljkom in tokom v Ul. Flavia, nedaleč od doma v Naselju sv. Sergija. S svojim mopedom je treščil v drog električne napeljave in bil pri priči mrtev.

Do včeraj ni bilo še točno znano, kdaj se je nesreča pripetila. Karabinjerji iz Naselja sv. Sergija so vedeli le povedati, da jih je o tragičnem dogodku telefonsko obvestil neznan avtomobilist, ki je malo po tretji uri in pol zjutraj med vožnjo po Ul. Flavia zapazil na sredini cestišča ležečega mladega moškega, ob njem pa prevrnjen moped. Ko so pripeli na kraj nesreče, jim je bil njen potek kmalu dokaj jasen.

Nesreča se je pripetila v Ul. Flavia, nekaj sto metrov po križišču z Ul. Brigata Casale v smeri proti Miljam. Mladenič, za katerega so iz dokumentov ugotovili, da gre za 29-letnega Roberta Balosa iz Ul. Donaggio 11 v Naselju sv. Sergija, se je peljal na mopedu iz Trsta proti domu. Na tistem odseku deli štiripasovno ulico središčna kovinska ograja z gredico. Balosa je med vožnjo iz še nepojasnjenih razlogov zaneslo na sredino cestišča, kjer je z mopedom treščil v obcestno ograjo; zatem ga je vrglo čez motorno kolo naprej, prav v drog električne napeljave. Mladenič je z glavo silovito udaril v kovinski drog in bil — vsaj tako je izjavil

dežurni zdravnik Rdečega križa — pri priči mrtev.

Med opravljanjem obveznih izvidov o poteku nesreče, so karabinjerji ugotovili, da Balos sploh ni zavrnil predno je njegov moped treščil v ograjo: na cestišču namreč ni bilo sledov zaviranja. Edini znak o nesreči je bil razviden na rahlo ukrivljeni obcestni ograji. Karabinjerji so o nesreči vsekakor obvestili sodne oblasti, ki so uvedle preiskavo, da bi ugotovile točni vzrok tragičnega dogodka. Pri tem jim bo morda odločilno v pomoč že obdukcija mladeničevega trupla, ki naj bi jo danes izvedel zdravnik sodne medicine.

Žensko so sprejeli v bolnišnici s pridržano prognozo

Med kopanjem jo je obšla slabost

Med kopanjem pred barkovljangsko obalo je priletno žensko obšla slabost in le hitremu posegu reševalcev se ima 79-letna Emilia Mauri zahvaliti, da ni omagala v valovih. Nesreča se je pripetila v dopoldanskih urah. Maurijeva se je po sončenju podala v vodo, le nekaj minut kasneje pa jo je obšla slabost. Žensko so z gumijastim čolnom potegnili na suho, kjer so posegli reševalci Rdečega križa in karabinjerji. Pripeljali so jo v bolnišnico za oddelek za oživljanje s pridržano prognozo.

Pogovor s slovensko logopedinjo Miriam Kandut

Predragocena pomoč logopedije za odpravljanje govornih napak

Logopedija ni veda, ki bi bila v naši širši javnosti še dovolj poznana. Je pa to v našem vsakdanjem zdravstvu tako pomembna območje, da mu tokrat namenimo razgovor z logopedinjo Miriam Kandut, ki je opravila študije v Ljubljani in Zagrebu, bila deset let v teamski ekipi Sociopedagoške službe v Trstu in je pred časom odprla svoj center za logopedijo na Vrdske cesti 5, v bližini naših višjih srednjih šol.

»Moja dejavnost je za našo javnost nekaj takega, na kar ni vajena in je torej ne zna vedno tudi pravilno uporabiti. Ta veda se je razvila šele v povojnem času, čeprav je veliko med nami takih, ki bi potrebovali napotke logopeda za izboljšanje svojega govora, za odpravljanje na primer jecljanja pa tudi drugih govornih napak.«

Gre, kot je že nekaj teh besed povedalo, za zelo široko področje, ki zajema že otroško dobo, ko se začnejo starši soočati z govornimi napakami svojih otrok, pa ne vedo, kako bi jim pomagali. Nekateri otroci imajo težave z izgovorjavo črke r, drugi s sičniki in šumniki, tretji imajo še največje težave z jecljanjem. Mnogi otroci se ne znajo na primer izraziti v celih stavkih, ali pa imajo še druge govorne motnje.

Isto velja, po mnenju logopedinje Miriam, tudi za odrasle osebe, ki so na primer naglušne, katerih napake se da odpraviti ali zmanjšati s slušnim treningom, ali pa za primere oseb s stalno hripavostjo, ki se da večkrat odpraviti z operativnim posegom, lahko pa jo odpravimo tudi s pravilno impostacijjo glasu.«

»Vsi, ki morajo v svojem poklicu veliko govoriti,« nam je še povedala logopedinja, »tu imam v mislih na primer šolnike ali predavatelje, lahko trpijo za stalno ali periodično hripavostjo. Na glasilkah, ki so stalno v uporabi, se namreč napravijo kot nekakšni žulji. Če ne izboljšamo načina svojega govora, če svoje glasilke prenapenjamo, potem bo hripavost vse večja in večja. Tu je seveda potreben pregled pri otorinolaringologu. In če je ta pregled uspešen, lahko začnemo z avtogenim treningom, ko se otrok ali odrasli naučita drugače, pravilneje uporabljati svoj glas.«

So seveda obdobja, na primer v fantovski dobi, ko gre za mutacijo glasu, ko se lahko pojavljajo razne težave. Lahko te težave kar same po sebi minejo in

dobi glas barvo, ki jo bo imel vse življenje. Lahko pa nastanejo tudi večje težave, ki jih je mogoče z daljšim zdravljenjem in lekcijami odpraviti ali vsaj izboljšati.

Naša logopedinja ne opravlja svojega dela sama, temveč je tesno povezana z dvema psihologinjama, z otorinolaringologom, pa tudi z zobozdravnikom, saj je tudi od pravilne rasti zob večkrat odvisna pravilna izgovarjava in uporaba glasu.

»Moram reči, da prihajajo otroci v moj center brez tistega občutka, da gre za nekakšen zelo resen zdravniški poseg in da bo zdravljenje njihovih govornih napak težko in utrudljivo. Vse se v tem centru odvija kot nekakšna igra. Pri svojih posegih uporabljamo na primer tudi ogledalo, da otrok, ali tudi odrasli, vidi, kako mora pravilno nastaviti svoja usta. Drugače pa se "igramo", kako je treba pravilno sukatiti jezik, kako pravilno dihati in kako potrebno je, da sami sebe pri govoru kontroliramo.«

»Pri meni pa se oglašajo tudi ljudje, ki so preživel na primer možgansko kap ali drugo nesrečo, ki jim je vzela za krajši čas dar govora. Oglašajo se ljudje, ki so bili vajeni govoriti le v našem jeziku. Če ga potem na primer pripeljejo k italijanskemu logopedu, bodo nastale dodatne težave ter se bo prizadeti le težko naučil ponovno pravilno govoriti. In tu je potreben slovenski logoped. Pri takšnih poškodbah je važen čas, ko se začne z vajami govora. Čimprej se te vaje začnejo, tem boljši bodo uspehi.«

»Včasih so hodili naši ljudje na rehabilitacijo v Ljubljano, kar je bilo povezano s potovanjem in drugimi stroški. Tem ljudem bi želela sedaj pomagati v svojem centru. Tu želim pomagati otrokom, ki so na primer pravilno razviti pa imajo na primer težave pri povezovanju stavkov ali posameznih črk. Če zamudimo pravilno zdravljenje, se lahko zgodi, da otrok na primer zasovraži branje.«

Miriam sodeluje s pokrajinski rehabilitacijsko službo CPAR v Gorici in s Sociopedagoško službo v našem mestu.

»Vsako delo ima svoje težave, daje pa tudi zadoščenje, če terapevtu uspe odpraviti ali omiliti govorne napake. Dela mi zaenkrat ne manjka in upam, da bo tako ostalo v prihodnje.«

NEVA LUKEŠ

Posebno meščani se v teh vročih dneh radi zatečejo na Kras V gozdnem hladu je prijetneje

Skoraj mesec dni že vzdihujemo »oj ta pasja vročina« in seveda pri tem pozabljamo, da smo se v prvi polovici julija hudovali nad slabim vremenom, ki nam je redno pokvaril kopanju in sončenju zapisane nedelje. Pa je vročina prišla in z njo skoraj vsakodnevna skrb, kako se ji uspešno upreti: kdor mora v službo, nima veliko izbire, vsi ostali pa se lahko porazdelijo med sončenjem na zasedenih plažah in med »hlajenjem« v senci prijaznih gozdičev. Zbrana družba na naši sliki (foto Magajna) se je odločila za drugo varianto in si v naravnem hladu dreves krajša čas s kartanjem. Kot je razvidno s slike, ki je bila posneta v gozdu pri Pesku, so se za nekajurni posta-

nek v prijetnem gozdnem hladu, odločili še drugi, ki so se prav tako skušali rešiti pred avgustovsko vročino, ki jo je še zlasti težko prenašati v mestu. Vsekakor bi desetine vsakodnevnih »izletnikov«, ki se v iskanju zaželenih osvežitve zatečejo v kraške ali breške gozdiče, veljalo opozoriti na dvoje: prvič, na veliko nevarnost požarov, ki so zaradi daljše suše žal skorajda na dnevnem redu, tudi ali predvsem zaradi človeške malomarnosti, in drugič, na nujnost, da ohranimo naravno okolje čisto. Odnesti s seboj vrečko odpadkov ni namreč bolj utrudljivo kot pospraviti in ponovno naložiti v avtomobile stole, ležalnike, zložljive mizice in vse, kar naj bi sodilo k »obvezni« prtjagi za še tako kratek piknik v gozdu.

prispevki - prispevki

Ob obletnici smrti Ninote Tenceja in v spomin njegovih treh bratov, na sestro ter na mamno Ano daruje Milka Košuta Švab 50.000 lir za spomenika NOB v Križu.

V spomin na Dragico Fabijan darujejo Slavica, Marica in Mirko 50.000 lir za ŠD Sokol - Nabrežina.

Ob 3. obletnici smrti sestre Vere daruje Zala 20.000 lir za Kulturni dom Prosek-Kotovel.

V spomin na drage Vasilija Michelija, Miloša Lukšo, Cveta Husuja in Alfreda Albija darujejo Palmira in Stelio Krmac 50.000 lir za FC Primorje.

V spomin na gospo Klaro Milkovič-Sosič darujeta Palmira in Stelio Krmac 20.000 lir za Sklad Mitje Čuka.

V spomin na pok. Rudija Žerjula in Antona Kalca daruje družina Macarol 30.000 lir za SKD Skala.

Namesto cvetja na grob Antona Kalca

daruje Ema Kalc-Milkovič 20.000 lir za SKD Skala.

Namesto cvetja na grob Klare Milkovič Sosič daruje teta Ema 30.000 lir za SKD Skala.

Namesto cvetja na grob Ivanke Hrovatin darujeta Carlo in Aldina Vatta 50.000 lir za Sklad Mitje Čuka.

Namesto cvetja na grob Karlina in Valerijine mame Ivanke darujeta Slavko in Marija Sosič 50.000 lir za SKD Tabor.

gledališča

Miramarski park

Do vključno 15. septembra se bodo vrstile predstave LUCI IN ZVOKI.

Jutri ob 21. uri bo predstava v nemščini in ob 22.15 v italijanski. Ponovitev v soboto, ob 21.00 in ob 22.15 predstavi v italijanski.

koncerti

Gledališče Verdi

Simfonična sezona '92

Do 4. septembra se nadaljuje vpisovanja za abonmaje (red A) pri blagajni gledališča na trgu Unità. Blagajna bo zaprta do 1. septembra 1992.

Grad sv. Justa

Straordinario estivo

V nedeljo, 30. avgusta, ob 21.30 celovečerni koncert skupine PITTURA FRESKA.

Predprodaja vstopnic pri osrednji blagajni UTAT v Pasaži Protti.

La sera del dì di festa - Večer prazničnega dne

V nedeljo, 23. t. m., ob 21. uri bosta na Trgu S. Cipriano nastopila GRUPPO CAMERISTICO DI TRIESTE in ACCADEMIA JAUFRE' RUDEL.

V primeru slabega vremena bo predstava v dvorani "Don Sturzo" v Ul. Don Sturzo 4 (Trg Rosmini).

kino

ARISTON - 21.30 Bolle di sapone, r. Michael Hoffman, i. Sally Field.

EXCELSIOR - Zaprti zaradi počitnic.

EXCELSIOR AZZURRA - Zaprti zaradi počitnic.

NAZIONALE I - 16.30, 18.15, 20.15, 22.15 Senza esclusione di colpi 2, i. John Barret.

NAZIONALE II - 16.30, 22.15 La domenica specialmente.

NAZIONALE III - 16.45, 22.15 Profondo anal, porn., □ □

NAZIONALE IV - 16.30, 18.15, 20.15, 22.15 Passioni violente, i. Sam Shepard, Barbara Sukowa.

GRATTACIELO - 17.30, 19.00, 20.30, 22.15 House IV, i. Terri Treas, Scott Burkholder.

MIGNON - Zaprti zaradi počitnic.

LJUŠKI VRT - 21.00 Fermati o mamma spara.

EDEN - 15.30, 21.30 La nipote erotica, la zia ninfomane in gioco di... letto, porn., □ □

CAPITOL - 18.00, 20.00, 22.00 Il padre della sposa, i. Steve Marvin, Diane Keaton.

LUMIERE - Zaprti zaradi počitnic.

ALCIONE - Jutri ob 21.00 Splendor, r. Ettore Scola, i. M. Mastroianni, M. Troisi.

RADIO - 15.30, 21.30 Taboo american style II: perversioni in famiglia, porn., □ □

Prepovedano mladini pod 14. letom □ - 18. letom □ □

razna obvestila

Kmečka zveza sporoča, da bosta podružnici v Nabrežini in na Opčinah v mesecu avgustu zaprti.

Foto skupina in druge organizacije prirejajo 1. fotografski ex tempore Idrija 92, ki bo 29. in 30. avgusta v Idriji ob čipkarskem prazniku. Pravidniki so na razpolago v Tržaški knjigarni.

KD Lonjer-Katinara obvešča vse prijavljene v otroški poletni center, ki bo v Lonjerju od 24. do 29. t. m. naj se zberejo v društvenih prostorih v ponedeljek, 24. t. m., ob 8.00 do 8.30.

Zbor Jacobus Gallus Trst obvešča svoje člane in vse, ki bi se mu radi pridružili, da bo prva vaja v sezoni za moški jutri, 20., in za ženski zbor v petek, 21. t. m., ob 20. uri v prostorih Glasbene matice. Avdicija za nove pevce in pevke bo ob 19.30. Za vse ostale informacije telefonirajte na številko 382978.

Skupina Sončni žarek pod pokroviteljstvom Zadrúžnega centra za socialno dejavnost prireja za predšolske in osnovnošolske otroke od 31. 8. do 11. 9. poletni center v Brojenci pri Križu (ob morju). Informacije in vpisovanja na tel. št. 360324 ali osebno na sedežu zadruge v Ul. Cicerone 8/B v uradnih urah.

razstave

V kavarni Stella polare razstavlja svoja dela slikarka ZORA KOREN SKERK. Razstava bo odprta do konca avgusta.

Pri Briškikh 9/A je odprta umetnostna galerija in razstava umetnostne obrti v kraskem marmorju PAVLA HROVATI-NA.

V kmečki hiši v Devinu je še danes in jutrina ogled razstava "Od Rilkeja do Joyceja" - tržaška leta Jamesa Joycea. Razstava je odprta od 17. do 21. ure.

menjalnica

18. 8. 1992

AMERIŠKI DOLAR	ŠVICARSKI FRANK	AVSTRIJSKI ŠILING	NORVEŠKA KRONA	ŠVEDSKA KRONA	PORTUGALSKI ESKUDO	ŠPANSKA PESETA	AVSTRALSKI DOLAR	HUF	ECU	SLOVENSKI TOLAR	HRVAŠKI DINAR
1106,90	844,020	107,877	192,510	208,47	8,852	11,840	798,90	1544,50	—	—	—
1080.—	833.—	106.—	190.—	205.—	8,40	11,25	750.—	—	—	13,50	—
759,15										—	3,75
223,78											
673,51											
36,848											
2138,30											
2016,25											
196,88											
6,142											
927.—											
8,776											

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

Telef. Sedez 040/67001 Agencija Domo 031/131 Agencija Roino 431-611 Filiala Cedad 0432/730-314

Koncert desetletja v počastitev Boba Dylana

NEW YORK - V Madison Square Gardenu bo 18. oktobra koncert, ki ga že sedaj označujejo za koncert desetletja. Posvečen bo velikemu zvezdniku rock glasbe Bobu Dylanu ob 30. obletnici izida njegovega prvega albuma. Glavni protagonista koncerta bo seveda sam Dylan, poleg njega pa naj bi se na odru zvrstila svetovna elita rock glasbe. Nekdanjega idola mladih rodov vsega sveta in nekakšnega začetnika oziroma utemeljitelja kantavtorske dobe bodo počastila najbolj zvoneča imena lahke glasbe, čeprav zaenkrat ni še ničesar znanega o udeležencih. Eden od prirediteljev newyorške manifestacije je izjavil, da ni še mogoče objaviti seznama gostov, »ker mnogi pevci še niso podpisali pogodb«.

Kljub temu je kot po navadi pronicnila v javnost cela vrsta »govoric«. Po mnenju dobro obveščenih bodo na odru v Madison Square Gardenu poleg Bob Dylana prav gotovo Tom Petty, George Harrison in Bruce Springsteen, ki kot pravijo ni hotel podpisati za oktober nobene pogodbe prav zato, da bi lahko bil ob strani svojemu velikemu vzorniku. Med drugimi znanimi imeni so na zaenkrat neuradnem seznamu Axel Rose iz skupine Guns N'Roses, Bono iz slavne skupine U2, Eric Clapton, Neil Young in Robbie Robertson.

Napovedani rock koncert bo vsekakor velik dogodek. Radijske in televizijske postaje si že sedaj skušajo zagotoviti možnost neposrednega oddajanja.

Danes Al Bano - Romina v soboto Umberto Tozzi

LIGNANO - Lignano bo v teh dneh gostil dva koncerta italijanske melodične glasbe. Danes zvečer, ob 21.30 bo v Areni Alpe-Adria nastopil slavni par melodije **Al Bano in Romina Power**. Dvojica bo ponovila koncert, ki ga je pretekli teden predstavila v Gradežu, na katerem se je bilo zbralo 1.200 ljudi. Al Bano in Romina bosta nastopila s skupino sedmih ljudi (bas, kitara, bobni, klaviature in tri pevke) in Romini bratom Tyronom Powerjem. Predstavila bosta niz uspešnih njune dolgoletne kariere, predvsem bolj angažirane pesmi, Tyrone Power pa bo zapel vrsto ameriških romantičnih hitov.

Umberto Tozzi

Arena Alpe Adria bo v soboto ponovno prizorišče koncerta melodične glasbe. Tokrat bo na oder stopil **Umberto Tozzi**, večletni kralj italijanskih in tujih top listov, ki je v svoji bogati karieri prodal že čez 25 milijonov plošč. Dvojica Tozzi-Bigazzi (slednji je napisal besedila skoraj vseh uspešnic) je zaslovela leta 1977 s preprosto in brezvezno pesmijo *Ti amo* (v skopih treh minutah se ta stavek ponovi skoraj štiridesetkrat), ki je v nekaj tednih postala najbolj prodana plošča v Evropi. Zelo preprosta in melodična besedila, prefinjena glasbena spremljava in dobro zvoneč glas pripeljejo do uspeha tudi naslednje skladbe: *Tu, Gente di mare*, *Notte Rosa* in predvsem *Gloria*. V angleški izvedbi slednje pesmi (pela jo je Laura Branigan) je bilo leta 1983 prodanih več milijonov izvodov plošč od Amerike do Avstralije.

Po uspehu nastopi kriza, iz katere se Tozzi izvleče šele leta 1987 z zmago na festivalu italijanske popevke v Sanremu skupaj z Morandijem in Ruggerijem s pesmijo *Si può dare di più*. Lani se je v Sanremu predstavil s skladbo *Gli altri siamo noi*, s katero začel letošnjo poletno turnejo.

Idol najstnic, ki je prvega avgusta pel v Gradežu pred petti-soočljivo množico, se predstavlja skupaj z dobrim light-showom in spremno skupino, ki jo sestavljajo Paolo Bianchi na bobnih, Carmelo Isgrò na basu, Luca Colombo na kitarah, Marco Falagiani na klaviaturah in Claudio Orsini ter Piero Billeri na pihalih.

AWS

Woody Allen priznal svojo novo ljubezen

NEW YORK - Po senzacionalnih razkritjih ameriškega časopisja sta si Woody Allen in Mia Farrow s svojo klavno propadla ljubezensko zgodbo pridobila mesto na prvih straneh tudi vsega italijanskega tiska. Pravi oblak prahu je dvignila zlasti vest, da se je zveza med ameriškim zvezdnikom pretrgala zaradi posinoveljene hčerke Soon-Yi, v katero se je petintrideset let starejši Woody strastno zaljubil, kot je sam odkril priznal novinarjem. Pravi razlog razdora torej ni igralka Judy Davis, o kateri se je šušljalo, da je Allenova skrivna ljubezen, temveč mlada temnolasa lepota korejskega rodu, ki jo je Mia Farrow vzela za svojo hčer.

današnji televizijski in radijski sporei

RAI 1	RAI 2	RAI 3	TV Slovenija 1	TV Koper	RADIO TRST A	
6.50 Aktualno: Unomattina, vmes (7.00, 8.00, 9.00, 10.00) dnevnik 1	6.50 Aktualno: Galatheus	7.00 Sat News, danes v kioskih, Televideo	10.20 Video strani	16.00 Film: Za dolar slave (vestern, It. 1967, r. Fernando Cerchio, i. Broderick Crawford, Elisa Montes)	13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 14.00, Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše, vmes Kalendar; 8.00 Kronika; 8.10 Srečanje z Jankom Ježem; 8.50 Glasba; 9.00 New Age; 10.00 Pregled tiska; 10.10 Concert; 11.30 Odrta knjiga: Kdaj se bo vam nasmehnila sreča; 11.35 Kantavtorji; 12.00 Krščansko socialno gibanje na Primorskem; 12.20 Glasba; 12.40 Kom. MPZ S. Žagar; 12.50 Orkestri; 13.20 Folk glasba; 13.40 Simboli in še kaj; 13.50 Country glasba; 14.00 Deželna kronika; 14.10 S festivalov; 14.30 Nepozabne odrske sanje; 15.00 Nadaljevanje; 15.30 Znani ansambli; 16.00 Šport in rekreacija; 17.00 Kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Indija srce sveta; 18.30 Potpuri; 19.20 Zaključek.	
9.05 Nad.: Chateaubillon	9.45 Rubrika: Verdissimo	12.00 Film: Paolo e Francesca (dram., It. 1949, r. R. Matarazzo, i. Odile Versois)	10.30 Spored za otroke: risana serija Biskvitki (pon., 6. del), 10.50 Alice v deželni risb (oddaja TV BIH)	17.35 Nanizanka: Na kalifornijskih cestah	RADIO SLOVENIJA 5.00, 6.00, 6.30, 7.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 18.00, 19.00, 21.00, 23.00 Poročila; 6.30 Vesti o prometu; 6.50 Dobro jutro, otroci; 7.00 Jutranja kronika; 8.15 Obvestila; 9.35 Turistični napotki za goste; 11.30 Pregled tiska; 12.05 Na današnji dan; 12.30 Kmetijski nasveti; 13.45 Iz tujega tiska; 14.30 Iz tujega tiska; 15.00 Radio danes, radio jutri; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Obvestila; 16.15 Radijska tribuna; 17.05 Studio ob 17.00; 19.30 Obvestila; 19.45 Lahko noč, otroci; 20.00 Violončelist J. Berger; 20.20 Glasbena panorama; 21.05 Zborovska glasba po želji; 21.40 Naši interpreti; 22.00 Zrcalo dneva; 22.30 Znane melodije; 23.05 Literarni nokturno; 23.15 Nočni program.	
10.05 Variete: Macario, storia di un comico	10.05 Film: Anton, cuor d'oro	14.00 Deželne vesti	11.10 Nadaljevanje: Ambasadorkin soproj (pon.)	18.30 Studio 2 mladi		
11.30 Nan.: Dicitottanni	11.30 Nan.: Lassie, 12.10 Amore e ghiaccio	14.10 Popoldanski dnevnik	12.00 Poročila	19.00 Vsedanes - TV Dnevnik		
12.00 Variete: Unofortuna	13.00 Dnevnik in vreme	14.25 Glasba: Uto Ughi in beethovenove sonate za violino in klavir (pianist Tamas Vasarj)	12.05 TV dnevnik BIH (pon.)	19.30 Nadaljevanje: Ryan		
12.25 Vreme in dnevnik	13.35 Variete: Videocomic	15.20 Šport: IP v balinanju, 15.50 kolesarstvo	16.45 Video strani	19.55 Nan.: Buck Rogers		
12.35 Nanizanka: La signora in giallo	13.45 Nad.: La clinica della Foresta Nera, 14.35 Santa Barbara	16.40 Film: Tutto m'accusa (dram., VB 1948, r. Anthony Asquith, i. Robert Donat)	16.55 Napovednik	20.40 Film: Haremi so prazni (dok., It. 1957, r. Antonio Colacurci)		
13.30 Dnevnik in Tri minute	15.20 Film: Uno strano tipo (kom., It. 1963)	18.45 Derby in vreme	17.00 Dok.: Zločini KGB in glasnost	21.55 Vsedanes - TV Dnevnik		
14.00 Film: Il grande seduttore (kom., Fr. 1956, i. Fernandel)	17.10 Rubrika: Ristorante Italia (vodi A. Clerici)	19.00 Dnevnik 3	17.55 Poslovne informacije	22.05 Dok.: Sodobna umetnost		
15.35 Film: Pranzo di nozze (kom., ZDA 1956)	17.25 Kratke vesti	19.30 Deželne vesti	18.00 TV dnevnik 1	22.30 Film: Usnjeni ovratniki (vojni, It. 1988, r. Paul Robinson, i. Richard Hatch, Tony Marsina)		
17.10 Mladinski variete: Big!	17.30 Nanizanka: Faber l'investigatore	19.45 Drobci	18.10 Spored za otroke: Živ Žav			
18.00 Iz parlamenta in vesti	18.20 Športne vesti	20.00 Šport: Grand Prix v atletiki	19.10 Risanka	TV Slovenija 2		
18.10 Nan.: Il cane di papà	18.35 Nan.: Il commissario Kress, nato vreme	20.30 Film: Totò nella luna (kom., It. 1958, r. Stefano Vanzina, i. Totò)	19.20 Napovednik	17.40 Sova, vmes nanizanki Problemčki in Polnočni klici ter Glasbeni utrinek: Lahka konjenica (Franz von Suppe)		
18.40 Dok.: Atlante DOC	19.45 Dnevnik in šport	22.30 Dnevnik ob 22.30	19.30 Dnevnik, vreme, šport	19.00 Nad.: Modro poletje		
19.40 Aktualno: Il naso di Cleopatra	20.30 Film: Intrigo a Hollywood - Sunset (kom., ZDA 1988, r. Blake Edwards, i. Bruce Willis)	22.45 Nan.: Perry Mason - Il veleno dorato	20.05 Film: Princ i izgnanstvu (dram., Kan. 1990, r. Giles Walker, i. Zachary Ansley, Stacy Mistysyn, Alexander Chapman)	19.30 TV dnevnik BIH		
19.50 Vreme in dnevnik	22.20 Aktualno: Mixer	23.40 Variete: Stasera, che sera! - Alta pressione	21.45 Kratki film: Tek za obstanek (ZDA)	19.55 Športna sreda: Grand Prix v atletiki (prenos iz Zürichu), nogomet		
20.40 Film: La legge del più forte (vestern, ZDA 1958, r. George Marshall, i. Glenn Ford)	23.15 Nočni dnevnik	1.00 Film: L'etrusco uccide ancora (krim., It. 1972)	22.00 Dnevnik, vreme, šport in žarišče	23.45 Video strani		
22.15 Dnevnik	23.30 Vremenska napoved		22.55 Sova, vmes nanizanki Nenadni uspehi in polnočni klici			
22.30 Nanizanka Hitchcock	23.35 Balet: poklon Mozartu		0.05 Video strani			
23.00 Športna sreda: GP v atletiki, kolesarstvo, vmes dnevnik in vreme	0.20 Il cappello sulle 23					
1.00 Rubrika opolnoči	1.05 Film: All'ultimo minuto (krim., Fr. 1960)					
CANALE 5	RETE 4	ITALIA 1	ODEON	RADIO KOPER (slovenski program)	RADIO TRST A	
6.30 Aktualno: Na prvi strani	8.30 TG 4 vesti	6.30 Pregled tiska	13.00 Risanke	8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30 Poročila; 12.30, 19.00 Dnevnik; 6.00 Glasba; 6.30 Jutranjik; 7.00 Kronika; 7.30 Pregled tiska; 7.45 Evergreen; 8.00 Modri val; 8.45 Informacije; 9.00 Souvenir d'Italy; 11.00 Moped show; 11.30 Hladno-Toplo-Vroče; 12.00 Tropicana; 12.30 Opoldnevnik; 13.00 Jagode in podoknice; 15.00 Dance Music; 15.15 Hit dneva; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasbeni desert; 16.40 Pesem tedna; 17.00 Glasba po željah; 17.30 Primorski dnevnik; 18.00 Prijatelj ob jazzu; 19.00 Dnevnik - Prenos RS.	16.15 Film: La piccola fuggiti-va (pust., ZDA 1983, r. Al Adamson, i. Sandra Dee)	
8.30 Nanizanke: Arnold, 9.00 Casa Keaton, 9.30 Love Boat - Una questione di istinto, 10.30 La famiglia Bradford, 11.30 Otto sotto un tetto	9.00 Nan.: Strega pser amore, 9.30 La Tata e il professore (i. J. Mills)	6.40 Otroška oddaja	15.30 Nan.: Heidi, Galactica, 15.30 College, Henry & Kip, Quattro donne in carriera	18.00 Film: Un campione per Tommy Jo (pust., ZDA 1961, r. F.D. Lyon, i. Candy Moore)		
12.00 Kviz: Il pranzo è servito	10.00 Nad.: General Hospital, 10.30 Marcellina	9.05 Nanizanke: Il mio amico Ricky, 9.45 La casa nella prateria - Finchè staremo insieme, 10.45 Hazard - Una campionessa in famiglia, 12.00 La donna bionica, 13.00 I ragazzi della terza C	16.30 Nanizanka: Masquerade	19.45 Vesti: TMC News		
13.00 Dnevnik TG 5	11.00 Nan.: Balliamo e cantiamo con Licia	14.00 Odprti studio	17.15 Nad.: Viviana (i. Lucia Mendez), 18.00 Veronica	20.00 Atletika: Grand Prix IAAF (iz Zürichu)		
13.20 Variete: Non è la RAI (vodi E. Bonaccorti)	11.50 Otroški variete Ciao ciao in risanke	14.20 Film: Il bello, il brutto, il cretino (kom., It. 1967, i. Franco Franchi, C. Ingrassia)	19.30 Risanke	23.10 TMC vesti		
14.00 Aktualno: Forum (vodi Rita Dalla Chiesa)	13.00 Nadaljevanje: Sentieri	16.15 Nan.: I giustizieri della città - Prove indiziarie, 17.20 T.J. Hooker - Una lama nel buio	20.00 Nan.: Laverne & Shirley	23.30 Aktualno: Intervju z Enzo Biagiem		
15.00 Nan.: I Robinson (i. Bill Cosby), 15.30 Denise	13.30 TG 4 vesti	18.15 Nogomet: Olimpija Ljubljana-Norma Tallin (pokal prvakov), vmes 19.00 Odprti studio, 19.10 Studio sport	20.30 TV film: Matrimonio a rischio (r. Roberto Talma, i. Silvia Pfeifer)	0.15 Film: Bikini a Bimini (pust., ZDA 1982, r. George Stapleton, i. Denis Neilson)		
16.00 Otroški varieteji in risanke	13.55 Variete: Buon pomeriggio (vodi P. Rossetti)		22.15 News magazine: Telefacts	2.10 Aktualno: CNN News		
18.00 Kviz: OK il prezzo è giusto, 19.00 La ruota della fortuna	14.00 Nad.: Sentieri, 14.30 Maria (i. Jorge Martinez), 15.15 Io non credo agli uomini, 15.55 Ines, una segretaria da amare, 16.25 Manuela		22.45 Film: Nodo alla gola (krim., ZDA 1949, r. Alfred Hitchcock, i. James Stewart, Farley Granger)			
20.00 Dnevnik TG 5	17.30 TV 4 vesti			TELEFRIULI		
20.25 Variete: Il TG delle vacanze - Predstavitev	17.45 Aktualno: Lui, lei l'altro			15.00 Variete: Vernice fresca		
20.30 TV film: Il segno del comando (krim., It. 1990, r. Giulio Questi, i. Robert Powell, Elena S. Ricci)	18.20 Kviz: Gioco delle coppie			16.00 Kratke vesti		
22.30 Variete: Il TG delle vacanze	19.00 TG 4 vesti			16.30 Risanke		
23.00 Variete: Maurizio Costanzo Show, vmes (24.00) Dnevnik TG 5	19.25 Rubrika o lepoti			17.30 The World Music Award		
2.00 Nočni spored	19.30 Nad.: Gloria, sola contro il mondo, 20.30 Cristal			18.00 Kratke vesti		
	21.30 Variete: Una rotonda sul mare (vodita Red Ronnie, Marco Predolin)			18.05 Nan.: Adderly		
	23.30 TG 4 nočne vesti			19.00 Večerne vesti		
	23.45 Variete: Buonasera			19.30 Ritiri di serie A e B		
	0.50 Nanizanka: Lou Grant			20.00 Dok.: Zgodovina ZDA		
				20.30 Nan.: Adderly		
				21.30 Aktualno: Ciao Italia		
				22.00 Incontri al caffè		
				22.45 Nočne vesti		
				23.30 Ritiri di serie A e B		
				TELE 4		
				(Se povezuje s sporedi Italia 1)		
				Lastne oddaje:		
				19.30 Dogodki in odmevi		

Akcija se nadaljuje, čeprav je podpisov že dovolj Za referendum o financarski šoli v dveh tednih že 1.500 podpisov

Odbor za referendum o lokaciji financarske šole-vojašnice na letališču je že zbral več kot 1.500 podpisov, ki so po občinskem statutu potrebni za razpis referenduma. Potrebno število podpisov so dosegli že v nedeljo zvečer, samo dva tedna po začetku akcije 1. avgusta, vendar so vest javili šele včeraj po pregledu vseh pol. Skupno je podpisov skoraj 1.600: približno 550 jih je v volilnem uradu na občini, ostale pa so zbrali večinoma na šagri v Podturnu oz. na otvoritvenem večeru natečaja Amidei na gradu.

Občinski svetovalec Gino Cocianni je v imenu odbora za referendum včeraj z velikim zadovoljstvom ocenjeval rekordno hitrost, s katero so zbrali podpise in to v času, ki zaradi dopustov in počitniškega vzdušja gotovo ni najbolj primeren za take akcije. In vendar so ljudje trumoma prihitali na poziv odbora in podprli zahtevo po referendumu, kar je po mnenju pobudnikov dokaz, da velika večina mestne javnosti zahteva pravico, da se izreče o tem vprašanju.

Odbor za referendum se bo sestel danes ali jutri za načrtovanje novih potez. Gotovo je, da se bo zbiranje podpisov nadaljevalo, saj

jih 1.500 sicer formalno zadošča, večje število pa bi povečalo politično težo zahteve in torej možnost izvedbe referenduma, ki jo skušajo njegovi nasprotniki preprečiti s pravnimi ugovori. Tako bodo podpise spet zbirali ob natečaju Amidei na gradu, najbrž ob folklornem festivalu prihodnji teden ter ob svetovnem prvenstvu aeromodelarjev na letališču.

K akciji za referendum je poleg zelenih včeraj uradno pristopila tudi DSL. Mestni tajnik Oliviero Furlan v sporočilu za tisk podpira pobudo za referendum in vabi somišljenike ter vse Goričane, naj podpišejo zahtevo po referendumu ob občinskem volilnem uradu ob delavnih urah med 9. in 12. uro.

Na sliki (foto Marinčič) zbiranje podpisov v prejšnjih dneh

Nova kulturna pobuda v Trziču Multimedialno mednarodno ustvarjalno srečanje

Ni se niti še končala vrsta razstav, ki jih v Trziču prireja restavracija Sam hotela "L'Orchestra" pod naslovom "Meeting multimediale d'arte contemporanea—Multimedialno srečanje sodobne umetnosti", ko že prihaja vest, da trziška občina in Società Alberghiera Monfalconese (SAM) prihajata na dan z novo pobudo. Prav v teh dneh začenjajo z veliko reklamno akcijo za multimedialno dogajanje, srečanje, predstavo, happening, performance, dogodek lahko imenujemo tako ali drugače, preveč je namreč stvari, ki se bodo dogajale, da bi jih lahko pokrila samo ena beseda.

Tudi z besedo multimedialna prireditelji se zatekajo k opisovanju dogodka, ki so mu dali naslov: "Meeting multimediale internazionale d'arte contemporanea: Il labirinto e il suo doppio — Labirint in njegov dvojnik." Gre za niz prireditev, ki se bodo pod tem naslovom dogajale od 29. avgusta do 6. septembra. Teden dni bo torej Trziče mesto umetnosti, saj nam prireditelji obljublajo veliko lepega, predvsem pa nam obljublajo neposreden stik in možnost spoznavanja modernih tokov v sodobni evropski umetnosti. In v Tr-

ziču bo res kaj videti, saj so vsak dan uvrstili na program toliko stvari, ki se bodo tudi istočasno dogajale, da bo moral človek sam izbirati med ponujenimi kulturnimi prireditvami. Organizatorji in dejanski tvorci dogajanja v Trziču so profesor Enzo Santanese in umetnika Franco Milani in Nicoletta Leghissa. V uvodniku kataloga, ki ga bodo javnosti predstavili v naslednjih dneh, pravijo, da jih je med izbiranjem umetnikov, ki so bili pripravljene sodelovati na tem srečanju v Trziču, vodila predvsem misel, da bi pokazali skupne točke in razlike med umetniki, ki delujejo na Slovenskem, v Avstriji in v Italiji, na trojeji torej, ki je in še vedno poguje naš vsakdan.

Srečanje mednarodnih umetnikov v središču Trziča bo imelo za protagoniste različne vrste umetnosti, morda bo najbolj zanimiva za ljudi, ki se z umetnostjo neposredno ne ukvarjajo, izdelava muralsov v živo. Občina bo namreč dala trinajstim umetnikom iz prej omenjenih držav na razpolago lepe panoje, na katerih bodo na prostem narisali stenske slike, ki jih poznamo pod imenom murali. Slike bodo potem krasile mesto Trziče.

Potem so tu še instalacije, ki so v bistvu nek hibrid med starim in novim v umetnosti, gre namreč za poskus umetnika, da z novo stvaritvijo v danem okolju doseže popolnoma tretjo vrednoto, lepoto, učinek, kaj drugega. V slikarstvu se bo javno poskušalo tudi veliko slikarjev, v grafiki tudi, enako bo na mednarodnem mitingu prisotna tudi fotografija, tu bo še gledališče, glasba in film. Skorajda vse, kar se danes v likovni umetnosti dogaja, bo torej obogateno z glasbo, govorico, telesnimi gibi in še bi lahko naštevati. Pobuda trziške občine je izredno hvalevredna, ker nam omogoča stik in spoznavanje sodobne umetnosti iz prve roke.

Nocoj v Podturnu koncert H. Berganta

Poklon O. Messiaenu je naslov koncerta, ki bo drevi, ob 20.45, v župni cerkvi v Podturnu, na pobudo župnije sv. Roka. Koncert bo izvajal mojster Hubert Bergant.

Skladatelj Olivier Messiaen se je rodil leta 1908 v Avignonu, umrl pa je letos v Parizu. Poleg skladb za orkestralno in solistično izvedbo, je ustvaril tudi vrsto skladb za orgle. V zadnjem obdobju svojega življenja se je ukvarjal tudi z gledališčem.

izleti

Društvo slovenskih upokojevcv priredi v nedeljo, 6. septembra, enodnevni izlet v Avstrijo na Vrbsko jezero (tam bo 2-urna vožnja s parnikom po jezeru). Sledilo bo kosilo pri slovenskem kmečkem turizmu Sončne radiče in popoldne obisk Piramidkugel. Vpisovanje pri poverjenikih in na sedežu samo še danes.

Društvo slovenskih upokojevcv priredi od 21. do 26. septembra 6-dnevni izlet v Versilijo, Cinque Terre, Lucco in na otok Elbo (2 dni). Zaradi rezervacije mest bo vpisovanje samo na sedežu društva do 9. septembra. Podrobnejši program dobijo zainteresirani ob vpisu.

razna obvestila

Kajakaško društvo Šilec iz Gorice prireja v soboto, 22. t.m. ob 15. uri tekmovalni slalom in spust po Vipavi. Zbirališče "Pri topolih", zraven Pipanovih hlevov. Informacije tel. 81827.

SPD Gorica - rekreacija priredi 29. in 30. avgusta izlet po Fužinskih planinah. Podrobnejša pojasnila po telefonu 81827 ali 30835.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI
Marzini, Korzo Italia 89 - tel. 531443.
DEŽURNA LEKARNA V TRZIČU
Centrale, Trg Republike 26 - tel. 410341.

DEŽURNA LEKARNA V DOBERDOBU
Lekarna pri jezeru — Vrtna ulica (via Giardino, 2) - tel. 78300.

pogrebi

Danes v Gorici ob 13.15 Guerrino Furlan iz splošne bolnišnice v Romanih.

Prejel jo bo v soboto zvečer na goriškem gradu za scenarij filma »Le amiche del cuore«

Michele Placido dobitnik nagrade Amidei

Angelo Pasquini in Roberto Nobile sta skupaj z lepotečem iz mafijskih filmov avtorja zmagovitega scenarija

Michele Placido, Angelo Pasquini in Roberto Nobile so zmagovalci letošnje nagrade Sergio Amidei za najboljši filmski scenarij. Nagradjeni film je »Le amiche del cuore«, v katerem je »lepotec« Placido ne le soavtor scenarija, temveč nastopa tudi v zanj običajni vlogi glavnega junaka in v nekoliko nenavadnejši vendar po ocenah kritikov tokrat prav tako uspešni vlogi režiserja.

Slovesna podelitev nagrade Amidei - vsi trije scenaristi so že napovedali, da bodo za to priložnost prišli v Gorico - bo v soboto zvečer na gradu. Vest o trojici zmagovalcev je sicer še neuradna, saj bo svečana razglasitev šele v soboto zvečer, vendar je zanesljiva. Kot znano podeljuje nagrado Amidei žirija filmskih delavcev, ki ji predseduje scenarist Age (Agenore Incrocci), z njim pa so še scenaristka Suso Cecchi D'Amico, Igralka Giovanna Ralli ter režiserji Nanni Loy, Mario Monicelli in Ettore Scola. Do nedavne smrti je med člani žirije bil tudi producent Franco Cristaldi.

Na utemeljitev izbire, ki jo žirija opravi v prejšnjih dneh v Rimu, bo treba počakati do uradne razglasitve v soboto. Kot smo izvedeli, izbira ni bila lahka saj so prav do zadnjega bili člani žirije neodločeni med zmagovalcem in še vsaj dvema ali tremi drugimi filmi v tekmovalnem sporedu. Na koncu je izbira padla na film »Le amiche del cuore«, s katerim se je Michele

Placido drugič preizkusil kot režiser. Scenarij za film je napisal Angelo Pasquini, s katerim sta pri nadaljnji dodelavi sodelovala sam Placido in Roberto Nobile. Film obravnava žgočo temo incesta in sicer skozi prikaz prijateljstva med tremi 16-letnimi dekleti. Eno med njimi, Simono (igra jo prikupna Asia Argento, hčerka režiserja thrillerjev Daria) bremeni strašna izkušnja: odnos s pohotnim očetom (Michele Placido).

Zmagoviti film bodo na gradu predvajali kot zadnjega v tekmovalni selekciji v petek. Pred njim bosta nocoj na vrsti »Europa« Larsa Von Trierja (nagrada žirije na festivalu v Cannesu '91) in jutri zelo popularni »Tha Commitments« Alana Parkerja o istoimenskem irskem soul-bandu. Ta dva filma bosta skupaj z drugimi lahko še prišla v poštev za nagrado občinstva. Gledalci imajo namreč možnost ocenjevati vse filme, ki si jih v teh dneh ogledujejo na gradu. Glasovnice bodo organizatorji zbrali po predvajanju zadnjega filma v petek zvečer, nato pa v soboto zvečer razglasili vrstni red filmov po ocenah gledalcev.

K temu naj dodamo še, da se v grofovi dvorani na gradu nadaljuje vsak dan ob 18. uri retrospektiva filmov dvojice Age-Scarpelli: danes bo na ogled Comencinijev »Tutti a casa«, jutri pa Germijev »Signore e signori«.

Na sliki: lepak filma, za katerega bo trojica scenaristov prejela letošnjo nagrado Sergio Amidei

Priprave na 11. mednarodno tekmovanje mladih violinistov

Kulturno in glasbeno društvo "Rodolfo Lipizer" te dni zaključuje priprave na mednarodno tekmovalno mladih violinistov za nagrado "Rodolfo Lipizer". Tekmovanje bo potekalo od 5. do 13. septembra. Za nastop se je prijavilo 87 tekmovalcev iz štirih kontinentov, razen Avstralije. Mladi glasbeni poustvarjalci bodo na tekmovalju v Gorici predstavljali 32 držav, kar nedvomno potrjuje velik ugled in zanimanje, ki ga uživa v svetu to tekmovalje.

Strokovni žiriji bo tokrat predsedoval italijanski skladatelj Franco Donatoni. V devetčlanski žiriji, katere sestava se vsako leto spremeni, bo letos sodeloval tudi legendarni André Gertler, ki je veliko let igral v duetu s slavnim skladateljem Belo Bartokom.

Organizatorji pa so se tokrat znašli pred precejšnjimi težavami z namestitvijo tekmovalcev. Salezijanski dom v ulici Don Bosco namreč prenavljajo in bo zato zavod S. Luigi zaprt. Zato prosijo goriške družine, naj po možnosti priskočijo na pomoč, tako, da vzamejo na svoj dom enega tekmovalca—violinista. Infor-

macije dajejo na telefonsko številko 34775 ali pa v uradnih urah na sedežu društva v ulici Don Bosco 91.

Svečana otvoritev 11. tekmovalja mladih violinistov za nagrado Rodolfo Lipizer bo v dvorani Pokrajinskega sveta, 5. septembra ob 10. uri. Vse ostalo (predtekmovalje, izločilni del, finalno tekmovalje) pa bo potekalo v Verdijevem gledališču.

PD PODGORA

vabi na

POLIFONSKI VEČER

v cerkvi sv. Justa v Podgori
v petek, 21. avgusta, ob 21. uri.

Sodelujejo:

MePZ Podgora
Vox Julia Ronke
Audite Nova Štarančan

Vstop prost

Oktobrski sejem Flash moda se predstavlja v novi preobleki

Pri goriški sejamski ustanovi so v teh dneh že v polnem delovnem zagonu za pripravo sejma Flash moda, ki bo od 1. do 5. oktobra. Modni sejem, ki vsako jesen prikazuje najboljše stvaritve iz naše dežele ter izbor modne ponudbe iz sosednjih dežel in držav, sodi že nekaj let med najbolj odmevne sejamske prireditve v Gorici. Kot se spodobi za manifestacijo, ki je vsa v znamenju zunanega leska in prijetnega videza, je pomembna tudi okusna ureditev prostorov. Razstavne hale sejmišča doslej res niso bile kaj prida mikavne za oko, zaradi tega jih bodo do konca septembra povsem preuredili z lučmi, preprogami, stenskim oblogami in zavesami, ki naj bi zakrile železobetonsko tramovje in dale razstavnim standom ter prizoriščem defilejev nekoliko sprejemljivejši videz. Dominantna barva tega novega videza bo siva, krasili pa jo bodo rdeči in rumeni madeži. Delna obnova bo zajela tudi samopostrežno restavracijo.

Glede vsebine same sejamske manifestacije so organizatorji še previdni in ne nameravajo pre-

zgodaj razkriti vseh podrobnosti. Modna industrija in obrt preživljata v zadnjem času krizo, ki pa po zagotovilih organizatorjev ne bi smela okrniti devete izvedbe goriškega modnega sejma. Tako zagotavljajo, da so že skoraj razprodali razpoložljive razstavne prostore in da so se že večletnim razstavljalcem pridružili tudi nekateri novi.

Obiskovalce bodo skušali pritegniti tudi z različnimi obrobni prireditvami in zvenečimi imeni, poleg tega pa so s prispevkom Goriške hranilnice nastavili še eno vabo - srečelov posvečen izključno obiskovalkam sejma: med vsemi predstavnicami nežnega spola, ki se bodo podale na sejem, bodo zadnji dan izžrebali avto Y 10 Mia in potovanje v Egipt.

■ V kraju Mira so pred velikim šmarnom našli dostavno vozilo, ki so ga neznanci ukradli pred skladiščem veletrgovine Cash in Carry v Trziču in z njim odpeljali za kakih petdeset milijonov lir pršutov, parmezana in drugega blaga.

Pogovor s Corradom Rojacom po uspešnem nastopu na Mittelfestu

S harmoniko virtuožno v zapleteni Kafkov svet

Čedajski Mittelfest je mimo. O njem je ostal prijeten spomin, ostalo je pa še marsikaj drugega, predvsem nebroj detajlov tako z glasbenega in gledališkega kot likovnega in filmskega področja, ki nam bodo še dolgo v zavesti in ki nas bodo še dolgo spremljali, bogatili naše kulturno vedenje, stimulirali naše misli ter umetniške občutke in spodbujali našo domišljijo. Med raznimi pomembnimi detajli je eden, ki je šel skoraj neopazno mimo slovenske kulturne javnosti, čeprav si zasluži vso pozornost. V glasbenem delu čedajskega mednarodnega kulturnega srečanja umetnikov in umetniških skupin iz srednjeevropskega prostora je bilo med drugim pet koncertov z naslovom »Kafkiana«. Znani glasbeni umetniki iz vseh vetrov so izvajali mojstrovine, ki so se na neki način povezovale s svojstvenim svetom velikega praškega književnika Franza Kafke, kateremu je bil ves letošnji Mittelfest tudi posvečen. Na zadnjem od teh koncertov je imel glavno besedo znani pianist Bruno Canino, ki je pretresel občinstvo s svojim izvajanjem Kleinove Sonate, posvečene žrtvam nacističnega taborišča Terezín, ter drugih skladb. Canino pa ni bil edini gost večera. Poleg njega in v eni skladbi skupaj z njim je nastopil tudi mladi tržaški slovenski harmonikar virtuoz Corrado Rojac, ki je predstavljal tudi avtentično odkritje večera. S svojo virtuoznostjo je očaral občinstvo in kritiko, ki ni štedila z laskavimi pohvalami na časopisnih stolpcih, ter še enkrat dokazal, da se lahko tudi harmonika enakovredno kosa z drugimi, bolj kvotiranimi glasbenimi instrumenti. Treba je le znati iz nje izvabiti to, kar zna Corrado Rojac. Čedajski publiko je ponudil lastno skladbo, ki jo je zložil namenoma za to priložnost in ki potrjuje tudi njegove skladateljske sposobnosti. Tudi njen naslov - Kafkiana - nam pove, da se je povsem zatopil v skrivnostni Kafkov svet in ga s svojo izvedbo tudi nazorno prikazal na glasbenem večeru v akustični cerkvi sv. Frančiška v tork, 28. julija. Rojac je tako prevzel poslušalce s svojo spretno igro prstov, ki so izvabili ognjemot zvočkov, da je s tem celo odvrnil pozornost od skladbe same, kot je zabeležil eden od glasbenih kritikov.

Nastop na Mittelfestu z lastno skladbo in ob uveljavljenem koncertistu kot je Canino je za Rojaca izjemen uspeh, mogoče doslej najvažnejši v njegovi harmonikarski karieri, kot nam je sam potrdil, ko smo ga zaprosili za krajši intervju. Za Marsikoga je bil vaš nastop odkritje, bil pa je hkrati uveljavitev za harmoniko, ki jo še vedno nekako uvrščajo med drugorazredne instrumente.

Dejansko je harmonika še vse preveč vezana na stereotip zabavne glasbe in predstavlja kot koncertni instrument v resni glasbi še zmerom veliko redkost. Na področju resne in tudi avantgardne glasbe je veliko literature za harmoniko, ki je prav tako dokaj nepoznana, ker se na koncertih redko z njo srečujemo. Te redkosti pa se kljub vsemu začnemo pojavljati. Tako publika kot kritika sprejemata glasbilo kot odkritje prav zato, ker ne poznata njegove izrazne dimenzije, ko pa jo spoznata, se nad njo navdušita.

Kako ste doživljali svoj nastop ob tako slovitim koncertistu kot je Bruno Canino?

Preživeti dva dni z Brunom Caninom mi je veliko pomenilo. Potrdil je vse, kar sem o njem mislil. Prisotnost tako velikega mojstra pa je bila zame precejšnja psihična obremenitev. Canino, kot vemo, gradi na svojih koncertih predvsem na jasnosti in domiselnosti glasbenega sporočila. Težko se je ob tem koncentrirati na svojo skladbo. Prva misel, ki mi je šinila v glavo pred nastopom, je bila ta, da bo prišlo med poslušalci do neposredne primerjave med

njegovim in mojim izvajanjem. Nato pa sem uvidel, da je to delovalo name spodbujevalno. Skušal sem interpretirati svojo skladbo pozitivno. Medtem ko sem se jaz neposredno pred koncertom pripravil na nastop, je Canino mirno šahiral. Vedno to počenja pred svojimi nastopi.

Kako pa je Canino doživljal vaš nastop?

Bil je navdušen bodisi nad mojo skladbo in izvajanjem, bodisi nad zmogljivostjo glasbila v skladbi, ki sva jo igrala skupaj (Mauricio Kagel - Unguis incarnatus est). Tudi zanj je bila harmonika na žalost odkritje. Seveda prijetno odkritje, tako z vidika razpanske razsežnosti instrumenta, kot njegove ekspresivne in timbrične zmogljivosti. Upam, da bom z njim še nastopal.

Kafka je bil navdihovalec koncertnega večera. Kako ste se s svojo skladbo vključili in živeli v njegov zapleteni svet?

Moja skladba v bistvu raste iz nasprotja med statiko in dinamiko. Virtuoznost sem izkoristil v smislu gestualnosti pri instrumentu, da sem se tako lahko navezal na Kafkov svet. Izhajal sem iz njegovih Metamorfoz, ki se razvijajo pozitivno. Sporočajo, da se v tem zamorenem svetu začne nekaj dogajati. Če je šla virtuoznost v ekstrem, je to sad ekstremov Kafkovega umetniškega sveta. Iz neke pasivne atmosfere popolnoma pridemo v ekstremno aktivnost.

Katerega književnika poleg Kafke čutite blizu svoji glasbeni ustvarjalnosti?

Moja prva misel gre Tolstoju in njegovi Sonati o Kreuzerju. Zdi pa se mi zanimivo, kako se Joyce pigra z zvokom v literaturi. Zlasti mi je blizu njegov Dedalus, v katerem vnaša posebno glasbeno primes v svoje pisanje.

Kdo pa so vaši vzorniki na glasbenem področju?

Predvsem se moram za skladbo, ki sem jo napisal za Mittelfest, zahvaliti Gianpaolu Coralu, ki me spodbuja in vodi v svetu sodobne glasbe. Zato izhaja moja poetika iz njegove. Med sodobnimi skladatelji pa mi je najbolj blizu Bulez. Njegova 2. sonata za klavir mi je bila v pomoč pri nastanku Kafkiane. Prištevam ga med vodilne predstavnike sodobne glasbene misli.

Corrado Rojac

Kako ocenjujete glasbeno literaturo za harmoniko in kje je pravzaprav krivda za podcenjevanje tega instrumenta?

Na tem področju je zelo bogata ruska šola, ki daje tudi posebno dimenzijo temu instrumentu. V Rusiji je harmonika na konservatoriju in na akademiji. V Italiji pa že dolgo zaman čakamo na takšno rešitev. Dejansko je v tem tudi odgovor na vprašanje glede podcenjevanja harmonike. Naš izobraževalni sistem je v tem pogledu pomanjkljiv. Čeprav je ruska šola med vodilnimi, sem osebno bolj navezan na francosko šolo in še zlasti na skladbo Patriceja Sciortina »Phonescence«.

Sedaj se menda pripravljate tudi na diplomu iz čela. Bo ta instrument prevzel sedanjo vlogo harmonike?

Rad bi s čelom ustvaril to, kar mi je uspelo s harmoniko, da bi tako še bolj valoriziral ta instrument. Moj prihodnji prvi cilj je diploma iz čela. Nadaljeval pa bom s harmoniko in tudi s skladateljsko dejavnostjo, kar mi omogoča zlasti sodelovanje pri Združenju za sodobno glasbo Chromas, ki ga vodi Gianpaolo Coral. Med drugim nastopam tudi pri Chromas ansamblu. V kratkem bomo s tem ansamblom nastopili v Mariboru in Saltzburgu ter med drugim izvajali skladbo, s katero sem se udeležil letošnjega Mittelfesta.

D.K.

Še en zanimiv prikaz obdobja dunajske secesije

Krmin se je poklonil Alfonsu Cancianiju

JURIJ PALJK

V Palači Locatelli v Krminu je čez poletje na ogled razstava domačega umetnika Alfonsa Cancianija. Naslov razstave je »Alfonso Canciani: furlanski kipar v času dunajske secesije« in prikazuje nam še enega likovnega umetnika, kiparja naše dežele, ki smo ga do sedaj premalo poznali, pa čeprav gre za veliko ime dunajske secesije. Razstava bo odprta do oktobra, žal pa je na ogled samo v četrkih, od 17. do 20. ure in v petkih, sobotah in nedeljah od 10. do 12. ure in od 17. do 20. ure. Tak urnik bržkone narekuje kronično pomanjkanje osebja, jasno pa je, da to taki razstavi samo škodi.

Renata Da Nuova, Maria Massau Dan, Marco Pozzetto in Hans Kitzmueller so pripravili imeniten pregled Cancianijevih kiparskih del. Gre pretežno za kipe in razne plastike, od medalj do vaz, ki so jih izbrali za razstavo tako, da bi razstavljeni dela zaobsegala celo umetnikovo življenje, ki je bilo vse prej kot lahko. Alfonso Canciani se je namreč rodil leta 1863 v Brazzanu revnim staršem in je kaj kmalu začel delati kot kamnosek v Nabrežini, kjer se je prvič srečal s trdim kamnom, kateremu se je pozneje kot kipar zapisal in v njem ustvaril čudovite skulpture, ki pa so jih do sedaj cenili samo na Dunaju. Ker je kmalu ugotovil, da je v življenju namenjen za kaj več kot samo za kamnoseka, je odšel na Dunaj in se kot dvajsetletnik vpisal na akademijo lepih umetnosti, kjer je spoznal velika sodobna umetnosti in dolgo časa prijateljeval z veliko bolj poznanim Klimtom in z njim tudi dosti razstavljal. Bil je čas secesije, ki je v umetnosti pomenil znikanje starega in odklon od ustaljenih navad in norm v umetnosti, iskanje nove forme, ki je šla v tak ekstrem, da je na neki točki svojega razvoja postala in ostala samo še dekoracija. Prav zaradi tega se je Canciani ločil od secesije, a je s tem nekje končal tudi svoje najboljše obdobje kiparjenja. Canciani je na Akademiji na Dunaju blestel deset let, dobil tudi veliko nagrado mesta Rim za osnutek Dantejevega kipa, izredno veliko razstavljal na Dunaju, v Berlinu, Rimu, v Münchenu, doma ga pa skorajda nihče ni poznal.

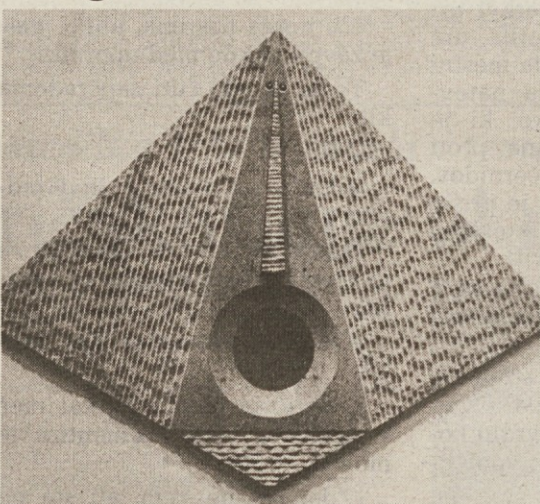
Moramo vedeti, da je bil Brazzano takrat pod avstro-ogrskim cesarstvom in da se je vse spremenilo, ko je po drugi svetovni vojni prišel pod Italijo. Dunajčan Canciani je kot italijanski državljani moral začeti znova. Podobna usoda je doletela marsikaterega njegovega kolega, vsi pa so bili mlajši in so se tako veliko lažje prilagodili novim razmeram. Canciani je imel takrat okrog petdeset let, veliko mlajši pa so bili umetniki iz naše dežele, ki so se znašli v podobnem položaju: Lojze Spazzapan, Gino de Finetti, Edoardo Del Neri in ne nazadnje tudi pred kratkim umrli pesnik iz Gradeža Biagio Marin, ki je tudi živel na Dunaju. Canciani je odšel najprej domov v Brazzano, a se tu ni znašel. Nato je odšel v Trst, kjer je poučeval precej let kiparstvo na industrijski šoli, v Trstu je Canciani tudi umrl leta 1953.

Canciani je v Trstu zelo veliko delal in tudi veliko razstavljal, a to ni bil več tisti »pravi« Canciani, ki si je na Akademiji na Dunaju izboril mesto pod soncem, ki greje zelo malo izvoljenih umetnikov. Njegovo kiparstvo je začelo šepati, ni bilo več ne tiste imenitne forme, ki ga je prej odlikovala. Maria Massau Dan pravi v uvodu kataloga, ki ga je izdala založba Edizioni della Laguna, da je za umetnikov zaton krivo vedno večje pomanjkanje moči in mladostnega zagona, veliko pa da je v njegovemu zatonu pripomoglo tudi dejstvo, da umetniku niso več naročali velikih kiparskih del.

Razstava Cancianijevih del v palači Locatelli v Krminu imenitno sovpada z razstavo Jettmarjevih del in njegovih sodobnikov v času secesije iz naše dežele, ki je na goriškem gradu odprta prav sedaj. Obe razstavi namreč posvečata pozornost prav secesiji, ki je družila pod svojim dežnikom kulturnega in umetnostnega gibanja različne narode in države, ki so samo nekaj let pozneje začele s klanjem, prvo svetovno vojno. To je pomenilo konec secesije in tudi konec določenih odnosov med ljudmi, tako v umetnosti kot tudi v čisto preprostem življenju. Kot se zgodi po vsaki vojni, tako je bilo tudi po prvi svetovni vojni: življenje je postalo drugačno in umetnost, posebno likovna, je to prva razumela. Secesija je ostala samo še spomin na čase, ki jih ni bilo več.

Umetnik-obrtnik Pavel Hrovatin razstavlja na Opčinah in v Vili Manin

Ljubezen do kamna je postala umetnost

Pavel Hrovatin - Maska

NEVA LUKEŠ

Razstava »Ustvarjalne roke«, ki je potekala v okviru letošnjega poletnega praznika Tabor 92 na Opčinah, je bila izredno živahna za vse.

Ko smo občudovali izdelke podjetja Lesnica Bor, keramične izdelke »Ars cretaria« obrtnice-umetnice Gabrijele Ozbič, ročno tkane izdelke, od zaves, brisač in šalov do stenskih preprog Magde Tavčar, smo se tokrat posebej pomudili pred izdelki iz kraškega kamna, ki jih je prikazal Pavel Hrovatin.

Poznali smo ga kot dobrega, sposobnega tonskega tehnika pri televizijski agenciji Alpe Adria in kot sodelavca pri raznih oddajah in

posnetkih, ki so bili namenjeni ljubljanski televiziji. Sedaj se nam razkriva tudi kot umetnik v obdelovanju kraškega kamna.

Na Opčinah je prikazal nekaj svojih kamnitih mask, vaz, raznih pepelnikov in drugih predmetov, ki so vzbudili zaradi svojih svojstvenih oblik, pa tudi zaradi različnosti kamna, ki ga je pri tem uporabljal, veliko zanimanje in občudovanje.

Ustavili smo se na primer pred kamnito masko, ki jo je Pavel kot mnogo svojih izdelkov, obesil na steno Prosvetnega doma. »Kdo si je včasih mislil«, nam je dejal, »da se lahko tudi kamnite stvaritve obešajo na zid. To je bil prostor za slike ali za keramiko. Tako sem se odločil, da utrem tudi tem izdelkom prostor na stenah in zidovih domov, saj je kraški kamen nekaj tako lepega, če ga seveda znamo obdelati, če se znamo z njim pogovoriti, da si to čast tudi zasluži.«

Pavel je rasel v ljubezni do Krasa in kraškega kamna. »Rojen sem bil na Krasu in s kraškim kamnom sem doraščal. Moj stari oče je bil za vodiča v briški jami, moj oče ga je vedno spremljal in jaz sem se jima rad pridružil in tako tudi zaslutil oziroma spoznal, kaj povezuje notranjost Krasa z njegovo zunanostjo.« Pavlov stric, ki se je preselil v Argentino pred leti, je tam postal vodja največjega kamnoseškega podjetja.

»Moj učitelj je bil oče, saj je 35 let delal kot štancar in kamnosek. To ljubezen do kraškega kamna sem vseskozi nosil v sebi in kljub temu, da sem bil vrsto let zaposlen v drugem delu, je ostala moja največja želja, da bi se posvetil kamnu in njegovi obdelavi.«

Tako je Pavel začel obdelovati kraški kamen in iz njega oblikovati razne umetniške

predmete. Postavil si je tudi svojo delavnico in galerijo pri Briščikih, ki jo je preuredil iz starega hleva, in je odprta vsak dan (razen ponedeljka) od 11. do 19. ure.

»Skoraj ves svoj čas preživim v tej delavnici, čeprav mi jemljejo veliko časa tudi obiski galerije. Za goste na primer iz Danske, Holandske in drugih držav, kjer je kamen skoraj redkost, je obisk naše jame veliko doživetje. Potem seveda želijo vedeti o našem kamnu še kaj več in galerija je zato pravi prostor, kjer lahko še drugače spoznajo lepoto našega kamna in njegove izrazne možnosti.«

Kraški kamen mu je nekako v krvi in s tem delom namerava nadaljevati. Njegovi izdelki so trenutno razstavljeni tudi v Vili Manin pri Passarianu, na razstavi »Zlato in zakladi Evrope«, ki je imela mednarodni odmev in na kateri so razstavljeni cerkvene in posvetne dragocenosti, kar jih premore dežela Furlanija-Juljska krajina. »Da sem tokrat med Slovenci edini razstavljalec v delu razstave, ki je namenjena umetnikom obrtnikom iz naše dežele, mi je v veliko čast.«

V Pavlu prekipujejo vedno nove ideje in zamisli in prepričan je, da je kamnu manjenje v svetu umetnosti še zelo pomembna vloga.

Vesel je uspeha, ki ga je bil deležen na Opčinah, že prej pa je sodeloval na raznih skupinskih razstavah. V tem letu je razstavljal v Katoliški knjigarni v Gorici, skupaj z keramičarko Ozbičovo in zlatarjem Petrom Malancom. Manjšo razstavo je imel v Saležu z Giulianom Košuto, predstavil pa se je tudi na Pomorski postaji v Trstu, kjer so razstavljali svoja dela najvidnejši umetniki-obrtniki iz vse dežele.

Ivan Pregelj

TOLMINCI

XXXVI.

V zgodnji jutranji uri, še preden je začel podglavar Adam uradovati, je prosil za sprejem mestni sodnik Brunetti. Podglavar mu je dal vstopiti. Brunetti je povedal, da tabori v Solkanu šest tisoč kmetov in da se čudno številno zgrinjajo v mesto tudi okoličani iz Brd. Podglavar je mirno poslušal sodnika, potem pa se rahlo nasmehnil in dejal pomilovalno:

»Gospod sodnik! Saj vem, da niste prišli sami od sebe in da so vas poslali drugi. Toda šala je tako debela, da že ni več dostojna.«

Brunetti je osuplo strmel v grofa. Potem je dejal v zadregi:

»Ne razumem vas, preblagorodni.«

»Tako?« je vprašal še bolj samozavestno podglavar. »Ne razumete? To se pravi, da dovtipa še ni konec. Povejte vendar, kaj vam je moj tekmeč gospod Jakob Anton takega obljubil.«

»Toda, za božje ime, gospod podglavar —« je skušal govoriti sodnik, a mu namestnik ni pustil.

»Dovolj šale. Vidite, da me niste presenetili. Povejte to gospodu Jakobu Antonu, pa naj mi pošlje konja, ki ga je stavil.«

»Sveti Bog!« je vzkliknil tedaj sodnik neposredno. »Kdo govori o gospodu Jakobu Antonu pa o konju in stavi? Da je v Solkanu šest tisoč Tolmincev, sporočam. Če ne morete meni verjeti, pa vprašajte gospoda, kogar hočete.«

»Bogato vas je moral nagraditi, tako ste služni —« je še vedno in vedno svoje verjel grof Adam, meneč, da je Coronini poslal sodnika oznanjat mu prvi april. »Kaj pa ste tako lahkoverni! Prvega smo. — Ali pa je gospod Jakob Anton vas povlekel?«

Sodnik se je molče poklonil. Bil je s pametjo in besedo pri kraju. Njegov molk je še podprl grofa Strassolda v napačni veri.

»Ne! Nagradil vas res ni, preveč skop je gospod Jakob Anton, potegnili pa — Pojdite!«

Tedaj je bilo čuti pred vrati viharno stopinjo. Nekdo je potrkal. Vstopil je plemič Ferdinand Formentini, v imenu vsega mestnega plemstva in duhovništva, kakor je dejal.

Zagledal je sodnika in vprašal zasoplo:

»Ali gospod podglavar že ve?«

»Noče,« je spregovoril bridko sodnik. Tedaj šele so se grofu Adamu odprle oči in je vzkliknil:

»Kaj pa hočete vendar?«

Formentini je naznanil isto, kar že prej sodnik.

Podglavar je zbledel. Roke so se mu začele tresti. Moral je sedeti. Potem je poslušal, kar je pripovedoval Formentini. Nato je viharno planil, begal po sobi, klical, da pojde z vojaki nad nemirno, izdajniško kanaljo. Vse mesto da mora za njim; z biči, je rekel, in da bo dal streljati in obešati. Potem je resneje razmišljal.

»Kako ste rekli? Koliko jih je?« je vprašal Formentini. Sodnika je kratko odslovil. Sram ga je bilo glupe zmoti, ki ji je bil sodnik priča. Na Coroninija in izgubljenega konja tačas ni več mislil. Od trenutka do trenutka je bil bolj nemiren in zmeden.

Ilustriral Klavdij Palčič

»Svetujte mi vendar, kaj naj storim!« je zahteval od Formentinija. Ta je menil, naj pošlje poslance, ki bi posredovali. Tudi sam se je ponudil.

»Pa saj ne govorite njihovega jezika,« je rekel podglavar.

»Vzamem Radetiča s seboj,« je rekel Formentini.

»Ali mislite, da pojde?« je vprašal nejeverno grof Adam. »Bil je z menoj. Napadel je kmete. Spoznali ga bodo. Danes bodo bolje merili kot zadnjič. Ali bo šel?«

»Zanesem se na gospoda Radetiča,« je rekel Formentini in dodal, da bi bilo pač najbolje, če bi podglavar lastnoročno napisal za kmete kako spomenico.

»Dobro, napišem jim patent,« je vzkliknil grof in poklical Radetiča. Radetič je prišel in bil pripravljen pridružiti se Formentiniju. Po strani, tako mimogrede pa je menil:

»Obljubil bi, da bom imel uspeh, če bi mi dali tri sto vojakov.«

»Če bi imel tri sto vojakov, bi ne rabil ne odposlancev, ne vas,« je pikro odgovoril podglavar. Čutil se je užaljenega, kakor da si hoče prvi uspeh v Solkanu prisvajati Radetič. Radetič se je molče poklonil.

Uradnik je sestavljal patent. Kmetje naj se ne maknejo z mesta, naj pošljejo trideset svojih najbolj razboritih mož k njemu, ki naj potem povejo kmetiške želje, ne da bi se jim bilo česarkoli bati zase, karkoli bi že navajali proti dacarju Bandelu. Podpisal je pismo in pečatil. Dal ga je Formentiniju, naj ga nese. Ko ga je z Radetičem odslovil, naj hitita, je še zaklical:

»Obljubita vse, a govorita previdno!«

Ko sta odhjala, je Radetič menil proti Formentiniju:

»Bojim se, da vse obljube ne bodo nič izdale.«

»Maloverni ste,« je odvrnil Formentini prepričano. Radetič ni rekel nič, le rahlo zaničljiv nasmeh mu je obrobil ustnice.

»Čudni ljudje,« je morda mislil, »vsi so tako strašno uverjeni o dobrem. Ali zares prav nič ne vedo, kako strašno so ponižali človeka v tlačanu! Kajpak! Kar od strahu in slepega spoštovanja jim bo padel na kolena pa obožaloval! Žlahta lahkoživa! Ne pomislijo, da dela obup iz mladicev tigre in leve!«

Nekaj minut kasneje je že gnal s Formentinijem na konju po solkanski cesti. V cerkvi pri svetem Antonu je udarila ura deset, ko sta moža prešla mestni obris. Gonila sta konja naravnost v kmetiško vojsko, ki je vrela temna od Solkana proti mestu. Nekaj bežečih črnidov, ki niso bili trezni, jima je prišlo naproti. Komaj so se toliko zavedli, da so znali pozdraviti.

»Glej,« je vzkliknil Radetič veselo, »kako se jim mudi branit mesto.«

Nekaj streljajev nato so ju zajele prve kmetiške tolpe. Dvajset in še več mož se je vrglo konjema v vajeti. Radetič je potegnil sabljo.

»Poslancema odprto pot!«

Samo eden je še visel v vajetih. Radetič ga je udaril s plosko sabljo po hrbtu, da se je od bolečine skrivil in omahnil v stran. Tedaj pa se je dvignilo od vseh strani orožje proti njima: kose, vile, sekire, železne trentarske palice in šuma lesenih opalik. Oglušljiv krik se je razlegel.

»Sveta devica,« je vzkliknil Formentini, ki vsega tega ni pričakoval.

Radetič je stisnil konja v bokih, da se je plašil in vzpel na noge. Še enkrat je zaklical:

»Poslancema pot! Kje so vaši vodje?«

Kretal se je s konjem tako hitro in ročno, da se je množica ob njem lepo umikala in z začudenjem strmela na čudno igro živali in moža.

»Kaj si pajac, da plešeš?« je vzkliknil nekdo.

»Primite ga, potegnite ga s konja!«

Nekaj drznih ljudi je vendar le skušalo zajeti konja. Jezdec se jih je zopet otresel.

»Saj ni človek, sam hudič je,« so vpili ljudje.

Radetič se je ozrl na Formentinija in se nasmehnil.

»Za norca nas ima, ubijte ga!« je zavpil nekdo med uporniki.

Tedaj je bilo čuti zaporedoma klic:

»Mir!«

Viknila sta Radetič in Gradnik.

Ljudje so utihnili, Gradnik se je preril pred Radetiča in vprašal:

»Od kod prihajata? Kaj želite?«

Radetič je molče zatikal meč v nožnico. Tudi Formentini je molčal.

»Zdaj res ne vem, ali sta od strahu glas zgubila pa pozabila, kdo ju je poslal,« je dejal Gradnik posmehljivo.

Nekateri so se zasmeli. Radetič je vzigral zopet k konjem.

»Merite, možje, če ne da miru,« je velel Gradnik in sam segel po pištolo.

Kakih petnajst pušk se je obrnilo od vseh strani v Radetiča. Radetič je mirno razjahal.

»Tepec si,« je dejal Gradniku. »Ali ne vidiš, da bi sami po svojih streljali?« Strogo je dodal: »Ukazal si, naj merijo na pod-

glavarjevega poslanca. Pa še sam si vlekli orožje. Smrt si zaslužil za to predrznost, kmet. Na mestu bi te moral kaznovati.«

»Poskusi,« je odvrnil mirno Gradnik.

»Pod puškami ne govorim,« je odvrnil Radetič in segal z nogo konju v streme. Brez povelja so povsili ljudje puške. Tedaj je pomignil Radetič Formentiniju, naj govori. Ta je bil tako presečen, da ni našel takoj glasu. Potem je izvlekel patent, ga predal Gradniku in tolmačil, naj pošljejo podglavarju trideset mož, ki naj povedo, česa dolže Bandela.

»Saj že imate prav toliko naših ujetih,« je rekel Gradnik. »Vprašajte jih.«

Formentini se je ozrl proseče na Radetiča. Ta je zaklical:

»Ljudje, ne dajte se zapeljati od teh, ki vas ščujejo.«

»Ali vas kdo šunta?« je vprašal Gradnik svoje ljudi. Radetič je velel:

»Poslušajte glas pameti, ljudje! Kar vam podglavar ponuja, je vse, kar morete doseči. S silo ne boste opravili nič. Podglavar ima vojake.«

Gradnik se je zasmel.

»Če bi jih imel, bi jih že poslal nad nas.«

»Branili bomo mesto do zadnjega,« se je razburjal Radetič.

»Branite ga, če boste utegnili,« je odvrnil Gradnik.

»Torej ne pošljete svojih mož?« je hotel vedeti Radetič.

»Pošljemo,« je odgovoril Gradnik, »ko bomo na Kornu.« Obrnil se je k svojim in velel:

»Naprej, nad Gorico!«

Radetič in Formentini sta obrnila konja in pustila kmetiško vojsko za seboj. Pred mestnimi vrati s plašnimi čuvaji je rekel Radetič svojemu spremljevalcu:

»Mislim sem, da so drhal. Pa so prava vojska.«

»Če bi poveljnika imeli,« je pozabil Formentini, kako se je še nedavno bal tudi vojske brez poveljnika.

»Imajo ga,« je rekel Radetič. »Bil je junak v poštemem boju. Tako pa bo padel pod rabljem.«

Spodbodel je konja. Bil je še tešč...

»Tolminci gredo!«

*

Strah se je polastil vsega mesta, ko se je raznesla vest. Hišni gospodarji so zapirali vrata. Trgovci, peki, krčmarji in mesarji so pa še premišljevali, kaj naj store. Ko je razburjenje naraščalo spričo begajočih črnidov in mestnih čuvajev, ko je začelo vrhu tega še pri svetem Antonu zvoniti kakor ob požaru in je jeknil z gradu topovski strel iz mortaleta, so se zaprle tudi trgovine. Čuti je bilo razburjene glasove, da bodo kmetje rušili in zažigali. Oglašali so se vzkliki jasne nejevolje proti podglavarju, ki da štiti davkarje in Bandela. Bilo je dokaj nezadovoljnih, ki so kazali neprikrito, da se bodo pridružili kmetom. Med temi so bili zlasti mesarji, ki jih je vodil močni Zorut. Tisti trenutek sta se pripodila Radetič in Formentini. Od mestnih vrat nad Kornom se je razlegel šum množic.

»So že tu,« je zdajci zaklical mesar Zorut.

(se nadaljuje)

Danes v predkolu evropskih nogometnih pokalov Slovenski zgodovinski dan

Evropska nogometna igrišča bodo zaživela že danes, saj bo na sporedu predkolo v dveh evropskih pokalih, pokalu prvakov in pokalu pokalnih zmagovalcev.

Za nogometno Slovenijo pa bo današnji dan brzkone zgodovinski, saj bosta v tem predkolu zaposleni tudi ljubljanska SCT Olimpija (pokal prvakov) in mariborski Branik (pokal pokalnih zmagovalcev).

Za evropski ognjeni krst pod slovensko zastavo (Olimpija je zadnjič kot jugoslovanski predstavnik igrala v evropskem pokalu leta 1970) vlada v Ljubljani veliko zanimanje, še zlasti po sobotni visoki prvenstveni zmagi proti Rudarju (5:0). Trener ljubljanskega moštva Lučo Pertič, ki je zelo poznan tudi med našimi nogometnimi privrženci, pa je pred današnjim srečanjem z estonsko ekipo Normo zelo previden. Res je, estonski nogomet ne pomeni veliko na evropski sceni. To je bilo jasno videti tudi na kvalifikacijski tekmi za SP, ko je Švica kar sredi Tallina odpravila Estonijo s 6:0. Tudi dejstvo, da v reprezentanci ni niti enega nogometaša Norme, ne pomeni, da gre klub iz Tallina podcenjevati. V tej ekipi namreč igra kar precej ruskih nogometašev.

Za današnjo tekmo v Ljubljani vlada tudi v Italiji dokajšnje zanimanje, saj bo zmagovalac v tem dvoboju v prvem kolu pokala prvak igral proti Milanu. Zato bo tudi Italija 1 danes neposredno prenašala to tekmo.

Lučo Pertič, ko je še treniral pri nas

Srečanje SCT Olimpija - Norma bo drevi ob 18.15 v Ljubljani, na stadionu za Bežigradom.

Mariborski Branik se v prvem kolu državnega prvenstva ni proslavil. Doma je le izenačil z Nafto, ki ji napovedujejo težko pot do obstanka v ligi. Mariborčani pa so na tekmi z Nafto krepko razočarali, upajo pa, da se bodo navijačem oddolžili že na današnji pokalni tekmi proti malteškemu moštvu Hamrun Spartans. Malteška enajsterica je homogena in solidna, saj uvršča kar tri argentinske nogometaše.

Tekma Branik - Hamrun Spartans bo ob 17. uri v Mariboru.

TAKO DANES V PREDKOLU:

POKAL PRVAKOV

- SCT OLIMPIJA (SLO) - Norma Tallin (Est)
- Klaksvikar Trottaraleg (Fer. Ot.) - Skonto Riga (Lat)
- La Valletta (Mal) - Makabi Tel Aviv (Izr)
- Shelbourne (Ir) - Tavria Simferopol (Ukr)

POKAL

- POKALNIH ZMAGOVALCEV
- BRANIK MARIBOR (SLO) - Hamrun Spartans (Mal)
- Vaduz (Liecht) - Černomorec Odesa (Ukr)
- Stromsgodset (Nor) - Hapoel Petach Tikva (Izr)
- Avenir Beggen (Luks) - Boltfeligio 1936 (Fer. Ot.)

Trento - Triestina za italijanski pokal

Triestina bo danes igrala v gosteh prvo tekmo italijanskega pokala proti Trentu. Srečanje se bo pričelo ob 20.30. Povratna tekma pa bo v nedeljo, 23. t.m. ob 20.30 na stadionu »Grezar« v Trstu.

Tržaški klub pričakuje velik obisk občinstva, predvsem glede na cenene vstopnice. Cena na centralnih sedežih je namreč 10.000 lir (za ženske, mlade in invalide pa 7.000 lir), na stranskih tribunah pa le 5.000 lir.

Obeta se res velik atletski spektakel Več kot 50 dobitnikov kolajn iz Barcelone drevi v Zürichu

ZUERICH — Na današnjem atletskem mitingu v Zürichu (razdelili bodo 2,8 milijona dolarjev, več kot tri milijarde lir) se bo zbralo več kot 50 dobitnikov kolajn z olimpijskih iger v Barceloni. Manjkala pa bo zmagovalca v tekni na 100 m, Britanec Linford Christie, ki je zahteval, da ne tekmuje v seriji skupaj s Carlom Lewisom, kar so organizatorji zavrnili.

Na 3000 m zapreke bo nastopil novopečeni svetovni rekorder na 3.000 m Moses Kiptanui, ki je izjavil, da bo skušal popraviti svetovno znancko tudi v tej disciplini (sedaj s časom 8'05"35 pripada Koechu). S Kiptanuijem bodo na startu tudi Koech, olimpijski prvak Matthew Birir in zmagovalac iz Seula Julius Kariuki. Zanimivo se obeta tudi na 110 m ovire, kjer se bodo merili Britanec Colin Jackson, ki se je z zmago in evropskim rekordom v Kölnu že oddolžil za slab nastop v Barceloni, svetovni rekorder Roger Kingdom ter Greg Foster in pa Tony Dees ter Renaldo Nehemiah.

Na 400 m ovire bodo na startu tri olimpijske kolajne, Kevin Young, Winthrop in Kriss Akabusi ter svetovni rekorder Samuel Matete.

Med ženskami je pričakovati naslednje dvoboje: Drechsler - Joyner-Kersey v skoku v daljino, Patrick - Farmer-Gunnell na 400 m-ovire in Otey-Perec na 200 m.

Larry Bird odhaja

BOSTON — Larry Bird, sloviti košarkar Boston Celticsa in eden največjih protagonistov NBA lige, je sporočil, da zaradi težav s hrbtom ne bo več igral. Bird, ki ima za sabo petnajstletno kariero, bo ostal pri svojem dru-

tvu, pri katerem je odigral 13 sezon, kot tehnični svetovalec.

Larry Bird ima sedaj 35 let. Povedal je, da bolečine, ki ga mučijo že dalj časa, trenutno sicer niso tako hude, vendar ne namerava spremeniti svoje odločitve, saj se nikoli ne bi mogel vrniti v optimalno formo.

Sloviti ameriški as je svojo pot med profesionalci začel v sezoni '79-'80, kar trikrat zaporedoma pa je bil proglašen za igralca leta ('83-'84, '84-'85 in '85-'86) in štirikrat kot najboljši izvajalec prostih metov (888 v sezoni '83-'84, 896 v sezoni '85-'86, 910 v letih '86-'87 ter 930 v letih '89-'90). Njegova najboljša sezona pa je bila '84-'85, ko je zbral 2295 točk. S Celticsi je osvojil tri naslove.

Maradona pa čaka...

BUENOS AIRES — Še vedno ni nobenih novosti v zvezi z morebitnim odhodom Maradone v Španijo. Njegov menažer Franchi je povedal, da mora s Seviljo razčistiti še majhen problem, nakar bo moralo špansko društvo dokazati, če je res zainteresirano za argentinskega igralca. Pristavil pa je, da v kratkem ne pričakuje rešitve, potem ko so pri Napoliju zavrnili možnost, da Maradoni dajo izpisnico.

Medtem pa se je razburjenje preneslo tudi v Capri, kjer naj bi Maradona imel celo sina. V opisih, ki jih je o domnevni materi naredilo časopisje, se je prepoznala 24-letna Alessandra Gaeta, ki je vesti ogorčeno zanikala. Gaetova ima res otroka, vendar s 26-letnim Massimom Pescantejem. Slednji je Gaetovo pred leti v neki diskoteki predstavil Maradoni, vendar je vse ostalo pri tem.

Mansell je trdno odločen »Ali Williams ali konec«

LONDON — »Ali ostanem pri Williamsu ali končam z dirkami,« je povedal letošnji svetovni prvak formule ena Nigel Mansell, ko so ga vprašali, kako bo z njim prihodnje leto. »Nočem pustiti nekaj, kar sem pomagal ustvarjati in začeti vse znova kje drugje. Navsezadnje,« je še pribil, »sem osvojil svetovno prvenstvo in nimam kaj dokazovati.« Izrazil je tudi prepričanje, da bo dosegel dogovor z Williamsom. Dokončno odločitev naj bi sporočili do konca tedna.

Mansell je še povedal, da so domneve o prihodu Prosta ali Senne le časnikarske domneve, pri čemer se zlasti »odlikuje« bivši prvak formule ena James Hunt, ki je sedaj televizijski komentator.

Pri Renaultu so doslej potrdili samo to, da bodo skupaj z Williamsom vsaj še 2 leti ostali v formuli ena. Omenili pa so, da je prihod Prosta možen, pridružil naj bi se Mansellu. Poznavalci formule ena pa trdijo, da je kaj takega nemogoče, saj bi za oba pilota morali odšteti vsaj 30 milijonov dolarjev. Predsednik Renault Sporta Fautre je drugačnega mnenja: »Pogajamo se, a tokrat smo v boljšem položaju, saj vsi večji piloti hočejo k nam.«

Po osvojitvi svetovnega naslova Danes svečan sprejem za Izolana Erika Tulla

IZOLA — Danes se bo iz Montreala, kjer je osvojil naslov svetovnega mladinskega prvaka, vrnil domov v Izolo slovenski veslaški up - skifist Erik Tull. Prvotno so klubski funkcionarji VK ARGO GALEBA nameravali po Erika in njegovega trenerja Vlada Krulčiča na Dunaj s kombijem, toda to bi bilo izjemno naporno, zato bodo ponju odšli danes z letalom cessna 210 s sečoveljskega letališča. Letalo se bo z Erikom Tullom vrnilo v Sečovelje ob 17. uri, ko bodo pripravili tudi uradni sprejem na republiški ravni, potem pa v koloni krenili v Izolo, kjer bodo svetovnega šampiona pričakali Izolani na čelu z občinskimi glavarji. Sledila bo veslaška »fešta«. (Kreft)

Kopske odbojkarice v Bratislavo

KOPER — Po 10-dnevnih domačih pripravah so kopske odbojkarice odpotovale na 10-dnevne skupne priprave v Bratislavo, kjer bodo gostje tamkajšnje Slavije, ki se ponaša s 7 naslovi državnih prvakinj. Trener Željko Rulofs ima na voljo 15 igralk. Koprčanke bodo odigrale tudi prijateljsko tekmo s Slavijo ter sodelovale na turnirju. Slavija bo Koprčankam vrnila obisk konec tega meseca, ko bo nastopila tudi na močnem ženskem odbojškem turnirju, ki ga bodo v Kopru izvedli v počastitev 20-letnice OK Koper Cimos.

Ob pripravah na prvenstvo se Koprčanke seveda pripravljajo tudi na prvo mednarodno tekmo v okviru pokala pokalnih zmagovalcev (v 1. kolu se bodo pomerile s portugalsko Boavisto). V kopskem taboru načrtujejo okrepitev iz Maribora, saj sta igralki Palome, sestri Petra in Vesna Blažič, zahtevali izpisnico. Toda Paloma jima izpisnico še ni izdala in njun primer bo obravnavala arbitražna pri Odbojkarski zvezi Slovenije. »Če ne bomo dobili sester Blažič, bomo morali pripeljati v Koper dve kakovostni Rusinji,« je povedal Silvo Obid, tehnični vodja v klubu. (Kreft)

Pri ŠD Polet ustanovili sekcijo hokeja na kotalkah

Pri openskem Poletu so nedavno ustanovili tudi hokejsko sekcijo.

Zamisel se je porodila že pred dvema letoma, ko je skupina Poletovih umetnostnih kotalkarjev prenehala tekmovali, a je želela ohraniti medsebojno prijateljstvo in se preizkusiti v skupinski igri, kot je hokej na kotalkah. S treningi so začeli junija letos pod vodstvom izkušenega hokejskega mojstra, bivšega italijanskega reprezentanta Giuseppe Scieghija. Kmalu po ustanovitvi so obogatili vrste novoustanovljene ekipe trije izvrstni igralci, ki so v svoji hokejski karieri že nastopali v prvi italijanski ligi in celo v državnih reprezentanci. Med njimi je tudi Enzo Mari, slavni vratar italijanske državne reprezentance, zaradi katerega je bila mednarodna hokejska zveza prisiljena razširiti hokejska vrata, saj so postale tekme brez golov povsem nezanimive. Nedvomno so te okrepitve, bodisi zaradi znanja kot tudi zaradi razpoloženja igralcev, veliko pripomogle k temu, da se je komaj nastala hokejska sekcija Poleta vpisala za naslednjo sezono v prvenstvo italijanske C lige in si s tem tudi zadala konkretne cilje.

Ustanovitev hokejske sekcije pri Poletu pa ne pomeni samo razširitev društvenih dejavnosti, temveč tudi veliko pridobitev za celoten zamejski in tudi tržaški šport, kajti to je prva zamejska ekipa, ki se bo pomerila v tem športu, ki se je v zadnjih letih zelo razvil in prav v Barceloni postal tudi olimpijska pano-

ga. Ne smemo pozabiti, da ima Italija vodilno vlogo v svetovnem merilu, saj je že večkrat osvojila naslov svetovnega prvaka in se je tudi na komaj končanih olimpijskih igrah uvrstila na tretje mesto za Španijo in Portugalsko.

Nasploh pa je že sam Trst od vedno prava hokejska šola. Tržaška moštva so pogosto posegala po prvih mestih v italijanskih prvenstvih in s svojimi igralci veliko prispevala italijanski reprezentanci. Kljub temu pa sta v Trstu trenutno le dve ekipi, ki nastopata v C ligi in v tem smislu je Poletovo društvo prava bogatitev tudi za tržaško stvarnost.

Trenutno so igralci prekinili treninge in bodo do konca avgusta uradno na oddihu, čeprav nekateri tudi v tem času vestno trenirajo ob ponedeljkih in petkih zvečer na Poletovm kotalkališču. V septembru pa se bodo nadaljevale priprave na prvenstvo, ki se začne januarja in se konča prve dni junija. Istočasno je v programu tudi organizacijska tečaja za hokej, ki naj bi stekel sredi septembra pod vodstvom izkušenega trenerja, da bi s tem izpopolnili Poletove vrste, zlasti pa dali možnost vsem, ki jih ta igra zanima in veseli, da pristopijo k sekciji in se preizkusijo v tem povsem novem športu za našo zamejsko stvarnost.

Zainteresirani se lahko javijo na openskem kotalkališču vsak dan po 18. uri: tam bodo lahko dobili vse potrebne informacije in se dogovorili za morebitno sodelovanje.

DAMJAN KOSMAČ

Pri ŠK Kras je namiznoteniška sekcija začela s temeljitimi pripravami že v začetku meseca Nestrpno pričakovanje okrepitve iz Kitajske...

Pri namiznoteniškem odseku Krasa so začeli s pripravami na novo sezono že s 3. avgustom.

V tej skupini so bili igralci in igralk, ki bodo nastopali v raznih ekipnih prvenstvih, od prvotligaške do promocijske lige. Žal so načrtovane priprave z namiznoteniško zvezo Slovenije v Radovljici odpadle. Pri Krasu so se hitro znašli in boljši skupini priskrbeli dobre »sparring-partnerje«. Iz Murske Sobotice so prišli trije fantje (Borut Denko, Robert Benčič in Janko Ori), nekdanji varovanci trenerja Matjaža Šercerja, ki so bili mladinski prvaki Jugoslavije. Krasovci so imeli na ta način kakovostnejše treninge, velik poudarek pa je trener dal tudi na pridobivanje kondicije.

Od tega tedna so na delu tudi Krasovi naraščajniki. Zajetno število naslednikov, več kot 25 mlajših, je skupaj s starejšimi klubskimi tovariši zasedlo vse razpoložljive mize v obeh dvoranah domače telovadnice. Ekonomska kriza v Sloveniji je posredno prizadela tudi mlajše krasovce, ki so si še kako želeli pionirske šole v Radovljici, a je ta tudi odpad-

la zaradi premajhnega števila prijavnih njihovih vrstnikov iz matične domovine.

Vseeno pa se naraščajniki v domačem okolju ne bodo kratkočasili na treningih, saj se bodo, poleg z belo žogico, ukvarjali tudi z drugimi športi: nogomet, košarka itd. Pri Krasu to sodi med običajno pripravo na bližnjo sezono naraščajnikov, tako da bodo mladi športniki pripravljani na tekmovalna, ki jih čakajo. Tu mislimo predvsem na mladinske igre (na ponovnem vzpon na zmagovalno stopnico na vsedravnih ravni) in na tekmovalna med centri za razvoj športa, saj je bil Kras eden izmed prvih društev v deželi, ki je pristopil k temu tekmovalju, kar mu seveda ni bilo težko glede na dolgoletno tradicijo na tem polju in glede na pogoje, ki jih je izpolnjeval, oziroma izpolnjuje še danes za razvoj namiznega tenisa.

Ekipni del prvenstva se bo pričel v začetku oktobra, medtem pa starejši člani, oziroma reprezentantje Krasa v ligah, z nestrpnostjo pričakujejo prihod Kitajke, ki bo zasedla

mesto v Krasovi ženski ekipi v najvišji italijanski ligi. Trenirati doma lahko torej pomeni tudi dobro trenirati, še zlasti, če so treningi resni. S strogim trenerjem in resnim pristopom k delu je to zagotovljeno vsa-

kemu članu zgoniškega namiznoteniškega društva. (J.J.)

Na sliki D. Križmančiča mladi namiznoteniški igralci in igralk pridno vadijo v Športno-kulturnem centru v Zgoniku.

V prijateljski tekmi ob 20.00 v Sežani Prva preizkušnja za Jadran TKB

Jadranovi košarkarji, ki se pripravljajo na B ligo, bodo danes igrali prvo predprvenstveno tekmo v novi sezoni. Čeprav še nekoliko okrnjeni, se bodo drevi v Sežani pomerili z domačo člansko ekipo, ki jo letos vodi Igor Meden.

Tekma bo ob 20. uri v športni dvorani v Sežani.

obvestila

SK BRDINA
obvešča vse zainteresirane, da se jutri, 20. t.m., prične suhi treningi. Zbirališče na Trgu Brdina na Opčinah ob 17.30.

ŠD KONTOVEL
sporoča, da bo sestanek za minibasket za otroke letnikov od 1986 do 1980 v ponedeljek, 24. t.m. ob 18. uri na igrišču ŠD Kontovel.

Treningi pa bodo ob torkih in četrkih, kot sledi: od 17. do 18. ure za letnike 1984/85/86 in od 18. do 19. ure za letnike 1980/81/82/83.

ZŠSDI
obvešča, da bo urad v Trstu do 21. t.m. odprt od 8.30 do 13.00.

Naročnina: za Italijo mesečna 23.000 Lir - Letna naročnina za 1992 znaša 276.000 lir. Poštni tekoči račun Založništva tržaškega tiska, Trst 13512348; za Slovenijo: mesečna 450 SLT (dnevna 22 SLT). Letna prednaročnina 5.000 SLT za tiste, ki jo poravnajo do 29. 2. 1992. Žiro računa 50101 - 601 - 85845, ADIT Sežana - Partizanska 75 a, telefon 067/73360; Fax 067/72441.

Oglaš: 1 trgovski modul (šir. 1 stolpec viš. 23 mm) 80.000 lir; finančni in legalni 120.000 lir; ob praznikih povisek 20%; mali oglaš 850 lir beseda; osmrtnice, zahvale in sožalja po formatu. Iva 19%. Naročila sprejemajo: iz dežele Furlanije-Juljske krajine agencija PUBLIEST Srl (vsak dan od 8.30 do 12.30), Trst, ul. Montecchi 6 - Tel. 7796-611 - Fax 768697; iz drugih dežel v Italiji podružnice SPI; iz Slovenije in Hrvaške STUDIO VISTA d.o.o., Ljubljana, tel.-fax 216155 vsak dan od 9. do 13. ure razen sobote.

primorski

dnevnik

sreda, 19. avgusta 1992

TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600 - Tlx 460894 PD I
Fax (040) 772418
GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 533382 - 535723 - Fax (0481) 532958
ČEDAD - Ul. Ristori 28
Tel. (0432) 731190 - FAX 0432/730462

Odgovorni urednik Vojimir Tavčar

Izdaja ZTT
Tiska EDIGRAF

Član italijanske
zveze časopisnih
založnikov FIEG

Kratek opis zgodovine bosanskega muslimanskega življa, ki mu Hrvati in Srbi strežejo po življenju

Evropa neprizadeto gleda genocid Bošnjakov

NIJAZ HAMZA

Pravijo jim Muslimani, muslimani, slovanski muslimani, »Hrvati islamske veroizpovedi«, »cvetje hrvaškega naroda«, »Srbi muhamedanci«, »Srbi islamske veroizpovedi«, Bosanci, Bošnjaki... Okrog tri milijone jih je na ozemlju bivše Jugoslavije, največ pa, nekaj manj kot dva milijona in pol, v Bosni in Hercegovini, po nekaterih ocenah pa še vsaj toliko po vsem svetu, kamor so odhajali tudi zaradi ekonomskih razlogov, v glavnem pa kot danes v begu pred pogromi.

Po liku in postavi se bosanski muslimani (Bošnjaki) ne razlikujejo od Hrvatov in bosanskih Srbov, saj so tudi Južni Slovani. Vsakdanji, takomenovani narodni jezik bosanskih muslimanov je najbližji tistemu, kar se imenuje »književni jezik« na ozemlju Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Srbije in Črne gore, torej na štirih petinah ozemlja nekdanje Jugoslavije. Čeprav se sliši kot anekdota, drži dejstvo, da bi recimo Hrvati, zaradi obilice dialektov, zelo težko med seboj komunicirali, da za osnovo uradnega, književnega jezika svojčas niso vzeli prav jezik bosanskih muslimanov, oziroma bosanskih Hrvatov, ki so po etničnem poreklu prav tako Bošnjaki. Pred stoletjem so namreč zaradi vere (katoliške) opustili bošnjaštvo, sprejeli pa hrvaško nacionalno idejo. (Bosanski Srbi niso avtohtoni bosanski narod, ampak etnični Srbi, ki so, enako kot Srbi v Beli Krajini v Sloveniji, pred tremi, štirimi stoletji zbežali pred Turki in se naselili v BiH).

Ta jezik v Zagrebu imenujejo hrvaški, v Beogradu pa srbski, eni in drugi pa že eno stoletje na vsak način preprečujejo, da bi ga ljudje, katerim je ta jezik edini »dialekt«, obenem pa tudi narodni in književni jezik, imenovali bosanski jezik. Prav tako se je imenoval drugi uradni in diplomatski jezik na turškem dvoru od petnajstega do dvajsetega stoletja, kakor tudi uradni jezik v Bosni in Hercegovini za časa avstroogrške okupacije.

S takšnim odnosom Srbov in Hrvatov do bosanskega jezika, ki tudi njim služi za sporazumevanje, po eni strani želijo negirati enega izmed simbolov nacionalne posebnosti Bošnjakov, po drugi pa tudi državo Bosno, pa čeprav je le-ta na celnem južnoslovanskem prostoru, ki ima skoraj deset stoletij dolgo, neprekinjeno kontinuiteto državnosti, (ali kot samostojna država, ali pa kot »corpus separatum« v sklopu

Turškega cesarstva in pozneje Avstroogrške monarhije).

Ta kontinuiteta se bo brez dvoma nadaljevala, kot je povsem gotovo, da jo bo »spremljala« obilica prelite krvi ne samo na strani tistih, ki Bosno čutijo in imajo za edino domovino, temveč tudi na strani njihovih nasprotnikov. V tem smislu se v Bosni in okrog Bosne že stoletja ni nič spremenilo. »Problem« je namreč večstoletna bosanska heretičnost, ali pa, če gledamo z bosanske strani, izključnost svetov, ki Bosno »obkrožajo« in katerim, vsaj kot margina, pripadajo najbližje bosanske sosedje Hrvaška in Srbija. Danes so Bošnjaki kot muslimani po veroizpovedi majhen otoček sredi morja kristjanov, pravoslavcev na vzhodu in katolikov na zahodu, kot so bili v srednjem veku majhen otoček kristjanov-heretikov v morju »pravovernih« pravoslavcev na vzhodu in katolikov na zahodu. Tako kot srednjeveški so tudi sedanji bosanski sosedje od Bošnjakov »naredili« evropski »bavbav«.

Napol poganski predniki današnjih Bošnjakov, ali uradno »Muslimanov«, so namreč pred osmimi, devetimi stoletji sprejeli tedanje heretično učenje in sicer kot enega izmed ukrepov, ki naj bi obvaroval suverenost in samostalnost Bosne pred pritiski pravoslavne Srbije (Bizanc) po eni in katoliške Ogrske (Rim) po drugi strani. Heretična vera je kmalu postala »uradna« državna vera v tedanjem bosanskem kraljevstvu.

V beograjski literaturi bosanskim heretikom še zmeraj pravijo »bogumili«, in sicer po imenu heretikov v tedanji pravoslavni (bizantinski) sferi krščanstva, v zagrebški pa »patareni« po imenu zahodnoevropskih heretikov. Prvi na ta način poskušajo bosanskim muslimanom »dokazati« izvirno pravoslavno, torej srbsko poreklo, drugi pa katoliško oziroma hrvaško poreklo. V skrajnem primeru pa želijo »dokazati«, da je Bosna hrvaška oziroma srbska. Bosanski heretiki so sebe imenovali »dobri kristjani«, ali le »kristjani«, svoji cerkvi so pravili »Cerkev bosanska«, državi »Bosna«, narodu, kateremu so pripadali pa »Bošnjani«. Kolikor je znano, so imeli veliki vpliv na vse heretike po vsej tedanji Evropi, posebej v Italiji in Franciji, med drugim tudi zaradi dejstva, da so bili edini heretiki, ki so imeli tudi svojo »heretično« državo. Bili so na varnem, svobodni, njihove somišljenike pa so, tako vzhodno kot zahodno od Bosne, v glavnem fizično iztrebljali. Zahod, posebej ostro pa Francija, je svoje heretike (Provansa) povsem iz-

Bosanci so v svoji zgodovini večkrat morali bežati pred pogromom kot danes

(Srđan Živulović)

koreninil, obenem pa je od dvanajstega do petnajstega stoletja, in sicer prek Ogrske, nad bosanske kristjane-heretike pošiljal križarje. Povsem brezuspešno. To, kar ni uspelo Zahodu, je uspelo Turkom. Prav Turki Osmani so namreč opravili ta »umazan posel« za račun zahoda. Nekaj podobnega se dogaja tudi sedaj.

Kljub pozivom na pomoč in obljubljeni pomoči je tedanji Zahod bosanske kristjane pustil na cedilu, verjetno računajoč, da je manjše zlo imeti v predverju Turke muslimane kakor slovanske heretične kristjane, ki so med tedanje zahodnoevropske kristjane vnašali dvom o sistemu vrednot, ki mu je dajala glavni ton inkvizicija. Več je razlogov za množični prehod bosanskih heretikov k islamski veri, povsem pa drži, da ta proces ni bil nasilen. Spreobračanci so obdržali svoje imetje, položaje in so, kot edini v Turškem cesarstvu, imeli avtonomijo, ves čas turške okupacije pa so uspeli obdržati tudi distanco do Turkov. Nekajkrat tudi s pomočjo orožja.

Bosanski muslimani (Bošnjaki) niso kdove kakšni verniki, prej nasprotno. So pripadniki sunitske, bolj strpne veje islama, ponavadi pa se tudi njenih pravil ne držijo. Islamologi to imenujejo »bosanski islam«. Gre preprosto za malo znano dej-

stvo, da so verski obredi bosanskih muslimanov, kakor tudi njihovi narodni običaji, kultura v najširšem pomenu besede, ena sama mešanica staroslovanskih, heretičnih, islamskih in drugih verovanj, običajev. Z drugimi besedami, enako kot nekoč hereza, tudi islam je bil za te ljudi na neki način samo »ideološki azil«, edina njihova religija pa je bila in ostala »bosanstvo« (bošnjaštvo).

Kakor koli že, golgota Bošnjakov se je začela z nastajanjem Jugoslavije pred sedemdesetimi leti. Od takrat do danes so preživeli kar štiri genocide (1918., 1941., 1945., 1992.) s strani istega, beograjskega režima. Od takrat te ljudi kontinuirano in institucionalizirano preganjajo z ognjišč, vse pa se zelo subtilno prikriva ne samo pred svetovno, temveč tudi pred domačo javnostjo. Spotoma je tekel proces skrbnega »zabrisovanja« zgodovine, kulture, nacionalnih simbolov, z eno besedo, »dokazov« o obstoju Bošnjakov, kot predigre za končno fizično iztrebljenje le-teh.

V tem kontekstu so Bošnjakom pred dvajsetimi leti tedanji komunisti, ki tudi danes držijo oblast v Zagrebu in Beogradu, postavili dvojno past. Ko so namreč po večletnem jalovem »denacionaliziranju« Bošnjakov v Titovi Jugoslaviji,

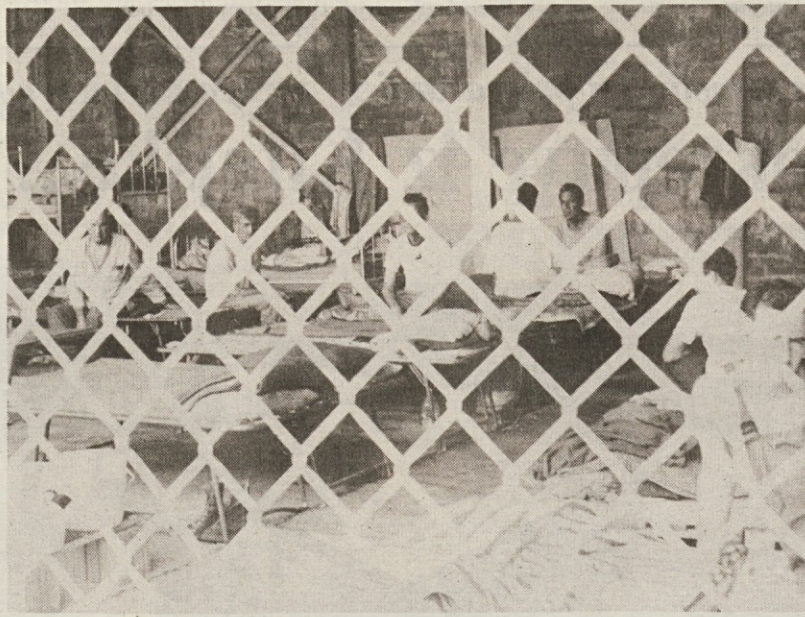
na koncu le-tem morali »priznati« posebnost, so jim namesto zgodovinskega nacionalnega imena vsilili ime po verski pripadnosti. Uradno so jih poimenovali »Muslimani«, kar je svetovni precedens in vrhunec cinizma. S tem so njihovo »nacionalno ime« ločili od imena njihove države, po drugi strani pa so bili ustvarjeni predpogoji, da bi pripadnike tega naroda, če bi se drznili nekaj povedati o sebi, svoji kulturi, jeziku, takoj razglasili za »fundamentaliste«, nadržovalce »nekakšne Džamahirije« v srcu Evrope. Beograd in Zagreb tudi danes Evropo strašita z »nevarnostjo bosanskega fundamentalizma«.

Del Evrope, posebej zahodnejši, kot se zdi, ne samo da verjame v to, temveč na neki način tudi inicira »končno rešitev« za bosanske muslimane. Prav vse se torej vrti okrog »besed«, »jezika«, »imen«, »idej«, »ideologij«, pod tem pa se skrivajo sanje bosanskih sosedov o ustvarjanju nekakšnih »velikih Srbij«, »Hrvašk« na račun ozemlja Bosne in Hercegovine, pa četudi bi realizacija teh projektov pomenila izginotje vseh Bošnjakov. Zaradi dejstva, da se vse suče okrog »imen« in »besed«, bi se lahko lokalna balkanska vojna sprevrgla v globalni konflikt. V tem trenutku je Bošnjakom vseeno, kdo jim bo pomagal, le da bi fizično obstali. (NIA)

Obisk hrvaškega zapora za civiliste v Bosanskem Brodu

WALTER ŠKERK

BOSANSKI BROD — »Inšpektorji Mednarodnega Rdečega križa«, nam pripoveduje Goran Garić, ravnatelj zapora v Bosanskem Brodu, »so nas obiskali že dvakrat, vsakokrat nenapovedano. Zanimalo jih je zdravstveno stanje zapornikov. Slednje so tudi zaslišali, prepisali njihova imena in odšli.« Zapor v Bosanskem Brodu je na seznamu zaporov in koncentracijskih taborišč, ki jih je mednarodni Rdeči križ uspel obiskati na ozemlju Bosne in Hercegovine. Izmed 9 obiskanih zaporov jih kar šest upravlja hrvaške ali muslimanske oblasti. Predstavniki Rdečega križa trdijo, da so v Bosanskem Brodu obiskali dve taborišči. Garić pa je odločno zanikal, da bi v Bosanskem Brodu delovala dva zapora. Po njegovem so inšpektorji RK vodili dve evidenci, ker naj bi v njegov zapor ravno takrat premestili kaznjence, ki so bili zaprti v Derventi. Ta razlaga nas ni popolnoma prepričala, ker v zaporu ni bilo nobenega vojaškega ujetnika, kar je zelo čudno, če pomislimo, da komaj 20 km od Bosanskega Broda že vrsto mesecev potekajo srđiti boji. Poleg tega so nam nekateri vojniki Hrvaškega obrambnega zbora

Ujetniki v zaporu v Bosanskem Brodu

(Foto Walter Škerk)

(HVO) pripovedovali, da v bližini Bosanskega Broda obstaja taborišče za vojne ujetnike, ki naj bi ga upravljala vojna policija.

Sicer je civilni zapor v Bosanskem Brodu, glede pač na razmere, kar zgledno urejen. Pred vojno v tem mestu v bosanski Posavini ni

bilo zapora. Pod silo razmer so hrvaške oblasti v tuji vojne bile primorane poskrbeti tudi za to. Odločili so se, da bodo v ta namen preuredili neko staro skladišče, ki je bilo obdano s skoraj 3 metre visokim zidom. Na desni in na levi strani dvorišča stojita dva visoka zidana hangarja. V enem izmed

teh, ki je obdan z mrežo, so zaprti ujetniki. V drugem ravnokar potekajo dela za preureditev poslopja v zapor. »Tu bomo zgradili pet celic«, nam je razlagal Garić, »kjer bomo zaprti do 50 ujetnikov, poleg tega bomo zgradili še sanitarije, tri »samice« in dvorano za stražarje.«

V zaporu je trenutno zaprtih 71 ujetnikov, večinoma so to navadni kriminalci. Samo 21 ujetnikov je zaprtih zaradi sodelovanja s sovražnikom. Vsi ti so seveda Srbi. Med njimi je tudi edina zaprta ženska, Mara Petrović: »Aretirali so me 8. junija v bolnišnici v Derventi, kjer sem zaposlena. Zaenkrat me nihče ni še obžil zaradi nekega specifičnega prekrška. Stražarji so zelo korektni. Hrane nam ne primanjkuje. Jaz skrbim za zdravstveno stanje v zaporu in moram reči, da imam v svoji lekarni vsa zdravila, ki so na razpolago tudi v bolnici v Bosanskem Brodu. Zdravstveno stanje zapornikov je zadovoljivo.« Dr. Petrović je čakala, da jo bodo v kratkem zamenjali s skupino hrvaških ujetnikov. Ko to pišemo je do te zamenjave verjetno že prišlo. V skupini ujetnikov, ki so osumljeni, da so pripadali srbski peti koloni je tudi upokojenec Ranko Kustrica: »Sem Srb. Živel sem v Bosanskem Brodu. Sploh ne vem, zakaj so me aretirali. Zaprt

sem že od 30. junija. Ne znam niti, če mi bodo sodili na kakem sodišču. Življenjske razmere so tu kar zadovoljive. Kljub temu pa smo v zaporu in rad bi vedel, kaj me še čaka.«

»Res je,« nam je potrdil Garić, »nihče izmed naših zapornikov ni bil obsojen na sodišču. To pa zaradi tega, ker v Bosanskem Brodu nimamo sodišča. V kratkem bomo postavili na noge bodisi civilno kot vojaško sodišče. Lahko pa vam zagotovim, da so ti ujetniki zaprti, ker obstajajo tehtni dokazi o njihovem sodelovanju s sovražnikom.«

Med srbskimi ujetniki je tudi Slobodan Anduljić, sicer državljan republike Bosne in Hercegovine. Anduljića je skupaj s tremi pajdaši aretirala reška policija, češ da je švercal devize. Hrvaške oblasti so ga takoj izgnale v Bosno, in to ravno v Bosanski Brod, ker je tu edini civilni zapor, ki še deluje na teritoriju te republike. Bosanske oblasti so Anduljića obsodile na zaporno kazen, ker se ni javil v vojsko, ko je bosansko predsedstvo razglasilo splošno mobilizacijo. Eden izmed Slobodanovih prijateljev je pristal na to, da obleče vojaško suknjo in se zdaj bori nekje na posavski fronti. Slobodan pa upa, da ga bodo v prihodnjih dneh zamenjali za kakšnega hrvaškega ujetnika.